

De invloed van demografische, psychologische en organisatorische ontwikkelingen op sport- en organisatiecommitment

Een onderzoek naar de sport- en organisatiecommitment van leden van de sportverenigingen van de KNGU, in het licht van maatschappelijke ontwikkelingen.

31-8-2011

Naam: Kirstin Wilde

1° begeleider: dr. J.M. Gutteling

2° begeleider: Msc N. Baas

In opdracht van: Koninklijke Nederlandse Gymnastiek Unie

Management Samenvatting

In opdracht van de Koninklijke Nederlandse Gymnastiek Unie (KNGU) is onderzoek gedaan naar de oorzaak van een aanzienlijke ledendaling vanaf 2006. De KNGU was benieuwd naar de rol die maatschappelijke ontwikkelingen spelen in deze context, en op welke manier zij in de toekomst kunnen anticiperen op dergelijke ontwikkelingen.

De KNGU is een landelijke sportbond die een variëteit aan turn- en gymnastieksporten aanbiedt. De bond bestaat uit 1.118 verenigingen die samen 255.281 leden telden aan het einde van 2010. Het grootste ledenaantal bevindt zich op amateurniveau (breedtesport). In 2008 telde de KNGU nog 273.811 leden, tegenover 255.281 in 2010. De sportbond heeft dus te maken met een ledendaling van bijna 7% in 2 jaar tijd.

De hoofdvragen van dit onderzoek zijn:

“In welke mate zijn sportcommitment en organisatiecommitment te verklaren met de huidige maatschappelijke ontwikkelingen in acht genomen?”

“Op welke manier kan de KNGU inspelen op de huidige maatschappelijke ontwikkelingen, met de invloed van sportcommitment en organisatiecommitment in acht genomen?”

Middels een uitgebreid literatuuronderzoek is achterhaald welke maatschappelijke ontwikkelingen momenteel van invloed zijn op sportbonden en sportverenigingen. De belangrijkste ontwikkelingen zijn: demografische ontwikkelingen, sociaal-economische ontwikkelingen en verandering in vrije tijd.

Dit onderzoek is een aanvulling op de huidige literatuur, aangezien het maatschappelijke ontwikkelingen niet alleen bekijkt vanuit demografisch en sociaal-economisch oogpunt, maar ook vanuit psychologisch en communicatief oogpunt. Het is door dit onderzoek duidelijk geworden dat demografische en sociaal-economische gegevens een ondergeschikte rol spelen in het voorspellen van sportcommitment en organisatiecommitment. Psychologische en communicatieve aspecten spelen een aanzienlijk grotere rol.

Met behulp van het Sport Commitment Model en het Model of Organizational Commitment is gekeken hoe gecommiteerd de huidige leden van sportverenigingen zijn aan hun sport en sportvereniging.

Commitment wordt in het Sport Commitment Model gezien als een functie van sport enjoyment, personal investments, involvement opportunities, involvement alternatives en social constraints. Sportcommitment wordt groter naarmate sporters meer plezier hebben in hun sport, ze meer investeren in hun sport, ze mogelijkheden voor ontwikkeling zien binnen hun sport, ze zich verplicht voelen de sport te blijven spelen en het niet aantrekkelijk is om alternatieven buiten de sport te zoeken.

In het Model of Organizational Commitment worden affectieve, normatieve en voortdurende commitment als elementen gebruikt. Gesteld wordt dat werknemers op hetzelfde moment toegewijd zijn aan de organisatie op basis van emoties (affectiviteit), gevoel van verplichting (normatief) en ideeën dat de kosten van ontslag onoverkomelijk hoog zijn.

De bij het Sport Commitment Model en het Model of Organizational Commitment behorende vragenlijsten zijn afgestemd op de doelgroep, en vervolgens online afgenomen bij 468 leden

in de leeftijdscategorieën “ouders van 6- t/m 12-jarigen” en “50+-ers” van verschillende sportverenigingen.

Uit de vragen behorende bij het Sport Commitment Model blijkt, dat de antwoorden op de vragen behorende bij het concept “Social Constraints” significant verschillen. Het lijkt erop dat 50+-ers meer waarde hechten aan wat de omgeving van hen vindt dan de 6- t/m 12-jarigen. Zij sporten waarschijnlijk meer vanuit sociaal oogpunt (gezellig bij vrienden zijn) dan vanuit praktisch oogpunt (het sporten om te sporten). Eventuele interventies van de KNGU om de ledendaling een halt toe te roepen, zullen zich dus moeten richten op dit concept.

Uit de antwoorden van beiden groepen op de vragen behorende bij het Model of Organizational Commitment blijkt, dat beide groepen significant verschillend hebben geantwoord. De binding met de sportvereniging is bij de 50+-ers groter dan bij de 6- t/m 12-jarigen. Daarnaast blijkt sportcommitment een belangrijke voorspeller te zijn van organisatiecommitment. Verwacht wordt dat, met het vergroten van de sportcommitment, de organisatiecommitment ook vergroot zal worden.

Verder blijkt leeftijd een significante voorspeller te zijn van zowel sportcommitment als organisatiecommitment. Eventuele interventies zullen dus afgestemd moeten worden op verschillende leeftijdscategorieën, teneinde de ledendaling een halt toe te roepen.

De antwoorden op de hoofdvragen luiden:

De KNGU kan zich bij het maken van interventies niet alleen laten leiden door demografische en sociaal-economische gegevens. Zij zullen zich moeten richten op de psychologische en communicatieve beweegredenen van hun leden om wel of geen lid te blijven van een sportvereniging. Interventies kunnen zich richten op het concept “Social Constraints”, waarbij geprobeerd moet worden een “wij”-cultuur te creëren binnen verenigingen, zodat leden zich tegenover teamgenoten en vereniging verplicht voelen te blijven participeren.

Daarnaast zal de organisatiecommitment vergroot moeten worden. Zoals eerder aangegeven zal dit waarschijnlijk vanzelf gebeuren, zodra de sportcommitment vergroot wordt.

Management Summary

In order by the Koninklijke Nederlandse Gymnastiek Unie (KNGU) research is conducted into the significant decline in memberships since 2006. The KNGU is curious about the role that social developments play in this context, and how they can anticipate to such developments in the future.

The KNGU is a national sports federation that offers a variety of gymnastics sports. The federation consists of 1.118 sports organizations that together numbered 255.281 members at the end of 2010. In 2008, the KNGU still counted 273.811 members, compared with 255.281 in 2010. The federation suffered a membership reduction of nearly 7% in two years time.

The main questions of this study are:

"To what extent are sports commitment and organizational commitment explained by the current social developments?"

"How can the KNGU anticipate on current social developments, with the impact of sports commitment and organizational commitment in mind?"

Through an extensive literature review it has become clear which social developments currently affect sports associations and sports clubs. The main developments are: demographic developments, socio-economic developments and changes in leisure.

This research is an addition to current literature, as it not only looks at social developments from demographic and socio-economic perspective but also from a psychological and communicative perspective. This study showed that demographic and socio-economic data play a minor role in predicting sports commitment and organizational commitment. Psychological and communicative aspects play a much bigger role.

The Sport Commitment Model and the Model of Organizational Commitment were used to examine how current members of sports clubs were committed to their sport and sports club. Commitment is, according to the Sport Commitment Model, viewed as a function of sport enjoyment, personal investments, involvement opportunities, involvement alternatives and social constraints. Sport Commitment grows as athletes have more fun playing their sport, they invest more in their sport, they have opportunities to grow in their sport, they feel obliged to continue participating in the sport, and as they have no alternatives outside the sport.

In the Model of Organizational Commitment affective, normative and continuance commitment are seen as the main elements. It is stated that employees are committed to the organization based on emotion (affective), feelings of obligation (normative) and the prohibitive costs of quitting their job.

The questionnaires associated with the Sport Commitment Model and the Model of Organizational Commitment were adapted to the audience. The questionnaires were then online administered to 468 members in the age categories "parents of 6 - 12 year olds" and "50 +". The members were all participating in different sports.

The answers given to the questions associated with the Sport Commitment Model show a significant difference between the two groups, on the concept "Social Constraints". It seems that 50 + players value more on the opinion of others than the 6 - 12 year olds. They probably play sports because of the social aspects (fun with friends) than from a practical point of view. The KNGU should effort their interventions on the concept "Social Constraints".

The answers given to the questions associated with the Model of Organization Commitment show a significant difference between the two groups. The 50 + players are more committed to their sports club than the 6 - 12 year olds. Sport commitment also appears to be an important predictor of organizational commitment. It is expected that with increasing the sport commitment, organizational commitment also increases.

Furthermore, age is a significant predictor of organizational commitment and sportcommitment. Any intervention should therefore be geared to different age groups.

The answers to the main questions are:

In creating interventions to stop the membership reduction, the KNGU should focus not only on demographic and socio-economic data, but also on the psychological and communicative motives of their members. Interventions should focus on the concept of "Social Constraints", for example by creating a sense of belonging within the sports clubs and the team, so that members feel obliged to continue participating in their sports.

In addition, the organizational commitment needs to increase. As previously stated, this will probably happen naturally, when the sport commitment is increased.

Inhoudsopgave

Inleiding	8
1 Voorspellers van sportgedrag	10
1.1 Demografische ontwikkelingen	10
1.1.1 Vergrijzing	10
1.1.2 Veranderende etnische samenstelling van de bevolking.....	11
1.1.3 Huishoudenverdunding	12
1.2 Sociaal economische ontwikkelingen.....	14
1.2.1 Onderwijsexpansie	14
1.2.2 Arbeidsdeelname	14
1.2.3 Welvaart	14
1.3 Verandering in vrije tijd	15
1.3.1 Meer verplichtingen, evenveel vrije tijd, meer sport.....	15
1.3.2 Dalende organisatiegraad van vrije tijd.....	15
1.3.3 Mediagebruik	17
1.4 Sport Commitment Model	17
1.5 Model of Organizational Commitment.....	21
1.6 Deelvragen.....	24
2 Methode	25
2.1 Design en procedure	25
2.2 Meetinstrument	25
2.2.1 Sport Commitment	26
2.2.2 Sport Enjoyment.....	26
2.2.3 Personal Investments	26
2.2.4 Social Constraints.....	27
2.2.5 Involvement Opportunities.....	27
2.2.6 Organizational Commitment	27
2.2.7 Demografische gegevens.....	28
2.3 Kenmerken respondenten	29
3 Resultaten	30
3.1 Overzicht gegeven antwoorden	30
3.2 Analyse gegeven antwoorden	31
3.3 Voorspelling sportcommitment en commitment aan sportorganisatie	31
3.3.1 Voorspelling sportcommitment.....	31
3.3.2 Voorspelling organisatiecommitment	33

4	Conclusie en discussie	36
4.1	Beantwoording van de deelvragen	36
4.2	Discussie	40
	Literatuurlijst	44
	Bijlagen.....	46
	Bijlage I: Vragenlijst behorende bij het Sport Commitment Model	46
	Bijlage II: Vragenlijst behorende bij het Organizational Commitment Model.....	47
	Bijlage III: Vertaalde en samengevoegde vragenlijst KNGU (ouders).....	48
	Bijlage IV: Vertaalde en samengevoegde vragenlijst KNGU (50+-ers).....	52

Inleiding

Nederland is een sportland. Zo blijkt uit de cijfers van het Sociaal en Cultureel Planbureau, die in 2007 onderzoek deed naar sportdeelname van de Nederlandse bevolking. In 2007 deed maar liefst 61% van de Nederlandse bevolking minstens twaalf keer per jaar aan sport. 37% heeft minstens zestig keer één of meerdere sporten beoefend en sport daarmee dus minstens één keer in de week. Van deze sporters was 47% lid van een sportvereniging.

Hoewel er meer mensen gaan sporten (65% in 2007, tegenover 61 % van de Nederlandse bevolking in 2003), zijn er minder mensen lid van een sportvereniging. Ook de deelname aan training en competitie neemt sinds begin jaren negentig af. De Nederlanders lijken dus steeds meer te kiezen voor individuele en/of ongeorganiseerde sporten. Het kan natuurlijk niet uitblijven dat dit een weerslag heeft op het voortbestaan van sportverenigingen en daarmee op het voortbestaan van sportbonden.

In de top 15 Nederlandse sportbonden valt het op dat er in 2007 maar liefst 9 sportbonden te maken krijgen met een ledendaling van gemiddeld 3,3 %. De overige 6 sportbonden hebben te maken met een ledenstijging die goed is voor gemiddeld 4,1 %. Één van de sportbonden die te kampen heeft met een forse ledendaling is de Koninklijke Nederlandse Gymnastiek Unie. De KNGU is een landelijke sportbond die een variëteit aan turn- en gymnastieksporten aanbiedt, zoals trampolinespringen, röhnraturnen, ritmische gymnastiek, ouder-kind en kleutergym, dans, acrogym, groepsspringen en turnen. De bond bestaat uit 1.118 verenigingen die samen 255.281 leden telden aan het einde van 2010. Deze leden bestaan voor het grootste deel uit meisjes en jongens onder de 12 jaar oud (142.269 leden in die leeftijdscategorie), en uit 5 keer zoveel meisjes/dames dan jongens/mannen. De KNGU heeft 5 districten; Noord, Oost, Zuid, West en Midden. Elk district heeft een districtsservicepunt waar meerdere medewerkers werkzaam zijn. De KNGU heeft een aantal bekende topsporters achter haar naam staan, zoals bijvoorbeeld Yuri van Gelder en Epke Zonderland. Het grootste ledenaantal bevindt zich uiteraard op amateurniveau (breedtesport). In 2008 telde de KNGU nog 273.811 leden, tegenover 255.281 in 2010. De sportbond heeft dus te maken met een ledendaling van bijna 7% in 2 jaar tijd, wat geleid heeft tot een daling in de lijst van top 15 grootste sportbonden.

De voetbalbond KNVB staat al jaren op de eerste plaats en de tennisbond op de tweede plaats in de top 15 grootste sportbonden. De golffederatie NGF heeft echter de derde plaats ingenomen, ten koste van de KNGU. Sporten die de laatste jaren in ledental sterk zijn toegenomen, waren onder andere atletiek, hockey en de paardensport. In 2007 kenden de sportbonden in totaal bijna 27.000 sportverenigingen (-1% ten opzichte van 2004). Het gemiddelde aantal leden steeg in die periode verder van 174 naar 190 per vereniging. 9% van de verenigingen had in 2006 500 leden of meer, een op drie sportclubs had minder dan 50 leden.

Zoals dus uit de cijfers van het SCP blijkt, is er tussen 2003 en 2007 een verdere daling opgetreden in het aandeel van de (sportende) bevolking dat lid is van een sportvereniging. Daarentegen zijn sporten als fitness, hardlopen en voetbal de laatste jaren verder gegroeid. Uiteraard zijn er maatschappelijke ontwikkelingen geweest die gunstig waren voor de sport en ontwikkelingen die minder gunstig waren voor de sport, die in dit onderzoek aan bod komen.

Op basis van de huidige literatuur kan geconcludeerd worden dat maatschappelijke ontwikkelingen alleen verklaard worden door demografische gegevens. Als aanvulling op en

als weging van de voorspellende waarde van demografische en sociaal-economische gegevens, zal in dit onderzoek ook de voorspellende waarde van psychologische en communicatieve verklaringen onderzocht worden. Er zijn in de literatuur modellen gevonden die geschikt zijn voor de verklaring van de ledendaling op psychologisch en communicatief niveau, die in dit onderzoek gebruikt zullen worden. De concepten die centraal staan in deze modellen zijn sportcommitment en organisatiecommitment.

Hieruit zijn de volgende onderzoeksvragen geformuleerd:

Hoofdvraag 1: “In welke mate zijn sportcommitment en organisatiecommitment te verklaren met de huidige maatschappelijke ontwikkelingen in acht genomen?”

Hoofdvraag 2: “Op welke manier kan de KNGU inspelen op de huidige maatschappelijke ontwikkelingen, met de invloed van sportcommitment en organisatiecommitment in acht genomen?”

In hoofdstuk 1 zullen allereerst de huidige maatschappelijke ontwikkelingen in kaart gebracht worden, evenals de aanwezige psychologische en communicatiewetenschappelijke modellen om commitment aan sport en sportvereniging te verklaren.

In hoofdstuk 2 wordt verder ingegaan op de methode van het onderzoek. Er wordt verder uitgewijd over de procedure en het meetinstrument. Alle concepten worden in dit hoofdstuk geoperationaliseerd. Tevens zullen de kenmerken van de respondenten besproken worden.

In hoofdstuk 3 worden de resultaten besproken. Er wordt een overzicht gegeven van de antwoorden die gegeven zijn op de vragen behorende bij het Sport Commitment Model en het Model of Organizational Commitment. Deze antwoorden worden vervolgens geanalyseerd. Vervolgens wordt gekeken hoe sportcommitment en organisatiecommitment te voorspellen zijn.

In de conclusie worden de deelvragen en hoofdvragen beantwoord. In de discussie wordt vervolgens ingegaan op de sterke en zwakke punten van dit onderzoek en de daarin gebruikte modellen, en zullen aanbevelingen worden gedaan aan de KNGU die ook voor vervolgonderzoek gebruikt kunnen worden.

1 Voorspellers van sportgedrag

In dit hoofdstuk worden de belangrijkste hoofdlijnen van dit onderzoek verder uitgewerkt. In de literatuur worden verklaringen voor binding (“commitment”) aan sport vanuit verschillende oogpunten bekeken. Een manier om de binding met sport te verklaren is door demografie en cultuur. Daarbij worden vooral de demografische en sociaal-economische gegevens van de Nederlandse bevolking gebruikt als voorspellers van sportgedrag. Ook wordt bij deze visie ingezoomd op culturele aspecten zoals de etnische samenstelling van de bevolking en de besteding van vrije tijd. Deze demografische en culturele ontwikkelingen worden in dit onderzoek gezien als de maatschappelijke ontwikkelingen waar in de hoofdvragen naar verwezen wordt.

Een andere manier om sportcommitment te verklaren is door middel van psychologie. Hierbij wordt vooral uitgegaan van de motivatie en de drijfveren van mensen als voorspellers van het gedrag. Een model dat uitgaat van de psychologische benadering van sportcommitment is het Sport Commitment Model. Dit model stelt dat er vijf voorspellers zijn van sportcommitment die zich richten op de binding met de sport vanuit psychologisch oogpunt. Om vervolgens de binding van de leden met hun sportvereniging specifieker te kunnen verklaren is er het Model of Organizational Commitment. Dit model wordt in dit onderzoek als aanvulling gebruikt op het Sport Commitment Model om de relatie met de sportvereniging nader te kunnen onderzoeken, en diens relatie met sportcommitment te achterhalen.

In dit theoretisch kader worden deze twee visies verder uitgewerkt. Ze moeten worden gezien als aanvulling op elkaar. In het vervolg van het onderzoek zal worden gekeken welk van deze visies de beste voorspellende waarde heeft voor sportcommitment.

1.1 Demografische ontwikkelingen

In dit hoofdstuk zullen verschillende demografische ontwikkelingen uitgewerkt worden, die invloed hebben op sport in Nederland. Deze ontwikkelingen zijn vergrijzing, veranderende etnische samenstelling van de bevolking en huishoudenverdunning.

1.1.1 Vergrijzing

Het is algemeen bekend dat het aantal 65-plussers in de Nederlandse samenleving in de afgelopen jaren is gestegen. Het aandeel 65-plussers steeg van 11,5% in 1980 naar 14,8% in 2008 (Kamphuis & Van den Dool, 2008). Daarentegen is het aantal personen onder de 20 jaar tussen 1980 en 2008 teruggelopen van 4,4 miljoen tot 3,9 miljoen. De verwachting is dat rond 2035 de bevolking een omvang zal hebben van 17 miljoen mensen. Bij een gemiddeld scenario van immigratie en emigratie stijgt het aantal 65-plussers van 2,4 miljoen in 2008 naar 4,2 miljoen in 2035. Verwacht wordt dat het aantal personen onder de 20 daalt van 3,9 miljoen naar 3,6 miljoen. Het aandeel 65-plussers is dan 25% van de bevolking en het aandeel 20-minners 21%. Met de stijging van het absolute aantal ouderen dat aan sport doet, stijgt ook het relatieve aantal. Breedveld & Tiessen-Raaphorst (2006) stelden in 2006 al dat het aandeel ouderen dat aan sport doet toegenomen is. Deze ontwikkeling biedt dus tegenwicht aan de verwachting van dalende sportdeelname op basis van demografische veranderingen.

Er zijn veel instituten die proberen ouderen te stimuleren om te gaan sporten. Zo is er bijvoorbeeld het Nederlands Instituut voor Sporten en Bewegen (NISB) dat veel campagnes en actie heeft opgezet om ouderen aan het sporten te krijgen. Deze acties hebben hun vruchten afgeworpen; een groeiende groep senioren is dankzij voorlichtingscampagnes en actieprojecten meer in beweging gekomen (NISB, 2010). Uit een reactie van de Katholieke

Bond van Ouderen in De Telegraaf in 2009, blijkt dat bewegen vooral een vaste plek is gaan innemen in verzorgingshuizen. Ook sluiten veel ouderen zich aan bij nordic walking cursussen, of gaan zij fietstochten maken. Een nieuwe trend –zo stelt de Katholieke Bond van Ouderen- zijn de aandachtssporten zoals yoga, tai chi en chi kung. Uit cijfers van het NISB blijkt dat 52% van alle ouderen boven de 50 jaar voldoet aan de Nederlandse norm gezond bewegen. Dat houdt in dat zij vijf keer in de week minimaal 30 minuten per dag matig tot intensief bewegen. Van de ouderen die een slechte gezondheid hebben voldoen er minder aan die norm; slechts 21% (NISB, 2009). Vooral de groepen 55 tot 64 jarigen en de 65 tot 75 jarigen zijn meer gaan bewegen. In 2000 deed nog maar 43% aan sport, nu beweegt zo'n 55% van deze leeftijdsgroepen. Onder de 75-plussers daalt dat aantal naar 49%. De groepen chronisch zieken, oudere ouderen en psychiatrische patiënten bewegen nog onvoldoende. In 2009 kondigden NISB en Stichting DOEN aan 30 keer €9000 subsidie te gaan verdelen onder organisaties die beweegprojecten opzetten voor ouderen en chronisch zieken. Zij doen dit omdat uit onderzoek is gebleken dat vooral ouderen minder vallen als ze bewegen.

Ouderen zijn een belangrijke doelgroep voor fitnesscentra in de toekomst. De groep is namelijk groeiend volgens directeur Ronald Wouters van de brancheorganisatie Fit!Vak. Volgens hem willen ouderen vitaal zijn en dus niet als oudje bestempeld worden. Sinds in 2009 de 50Plusbeurs is geopend worden senioren ook op die manier benaderd om sportief aan de slag te gaan.

1.1.2 Veranderende etnische samenstelling van de bevolking

Tiessen-Raaphorst en De Haan (2008) hebben gekeken naar de invloed van etniciteit op sportparticipatie in verenigingsverband. In 1980 was het aantal niet-westerse allochtonen 0,5 miljoen. In 2008 waren dit er 1,8 miljoen. Van de mensen die jonger dan 20 jaar zijn, is 1 op de 6 afkomstig uit een niet-westerse allochtoon gezin. Van de 20 tot 65 jarigen is dit 1 op de 10. De verwachting is dat in 2050 het aantal niet-westerse allochtonen gegroeid zal zijn naar 2,7 miljoen, terwijl de autochtone bevolking in aantallen afneemt. De verandering in etnische samenstelling heeft volgens Breedveld en Tiessen-Raaphorst (2006) mogelijk gevolgen voor de verenigingssport. Onderzoek uit 2005 wees uit dat vooral Turkse en Marokkaanse Nederlanders momenteel minder vaak lid zijn van een sportvereniging (Breedveld & Van den Broek, 2008). Het is de onderzoekers niet bekend of dit komt door geringe affiniteit met het instituut sportvereniging of door geringe affiniteit met de sporten die vooral in verenigingsverband worden aangeboden.

In 2004 sportten allochtonen minder vaak dan autochtonen, namelijk 39% tegen 58%. Marokkanen sportten het minst, gevolgd door Turken en dan door Surinamers en Antillianen (Breedveld & Tiessen-Raaphorst, 2006). Ook het percentage allochtonen dat lid was van een sportvereniging lag lager dan het percentage autochtonen (18% tegen 37%). Verder is het wekelijks sporten door allochtonen in de periode 1995-1999 afgenomen van 34% tot 24% (De Haan & Breedveld, 2000). Redenen hiervoor zijn volgens de onderzoekers de verblijfsduur in Nederland en de sportcultuur in het land van herkomst. Hoe langer men in Nederland woont, hoe vaker men sport. Vanwege de oorspronkelijke sportcultuur is de sportdeelname onder Islamitische vrouwen erg gering. Volgens Kamphuis en Van den Dool (2008) zijn etnische verschillen in sportdeelname toch iets kleiner geworden sinds 1995. Toch blijkt nog -uit een onderzoek van Schuit en Van Leest (2005)- dat allochtonen minder sporten dan autochtonen. Schuit en Van Leest (2005) onderschrijven dat mensen met een andere herkomst dan Nederland minder vaak voldoen aan de zogenaamde beweegnorm dan mensen die uit Nederland komen. De beweegnorm refereert aan de Nederlandse Norm Gezond Bewegen. Deze norm houdt in dat men voldoende beweegt als er minimaal 5 dagen in de week 30 minuten matig intensief bewogen wordt (60 minuten voor jongeren tot 18 jaar). Wel voldoen

allochtonen bijna even vaak als Nederlanders aan de fitnorm. De fitnorm staat voor 3 keer per week minstens 20 minuten zwaar intensief bewegen.

Ook allochtone kinderen bewegen minder dan autochtone kinderen. Dit geldt voor zowel jongens als meisjes en zowel in het weekend als op doordeweekse dagen (De Vries, Bakker, van Overbeek & Boer, 2005). Uit het onderzoek van De Vries et al. (2005) bleek dat slechts 3% van de kinderen norm-fit was en dat het percentage inactieven het hoogst was onder kinderen met overwicht en van allochtone afkomst.

1.1.3 Huishoudenverduunning

Uit de cijfers van het Sociaal en Cultuur Planbureau blijkt dat sinds 1960 de omvang van de bevolking is toegenomen met 6,4 miljoen inwoners. Dit is dus een stijging van 64%. Het aantal huishoudens groeide in die periode nog harder. In 1950 telde Nederland 2,5 miljoen huishoudens, in 2007 waren dit er 7,2 miljoen. Een stijging van 289%. Hieruit valt af te leiden dat huishoudens de afgelopen decennia steeds kleiner zijn geworden. Waar in 1950 een gemiddeld huishouden nog 4 personen telde, waren dat er in 2007 nog maar 2,3. Het aantal kinderen per huishouden is aanzienlijk gedaald. Ook wordt er later gestart met het starten van een gezin. Een vrouw in 1970 kreeg gemiddeld op haar 24^e levensjaar haar eerste kind. In 2005 is de gemiddelde leeftijd opgelopen tot 29 jaar. Daarnaast is ook het aantal eenpersoonshuishoudens gegroeid van 10% in 1950 naar 35% in 2007. De meeste eenpersoonshuishoudens komen voor in de vier grootste steden van Nederland. De grootste veranderingen met betrekking tot huishoudenverduunning is volgens de onderzoekers achter de rug.

Uit het onderzoek van Van der Meulen (2003) bleek dat alleenstaanden onder de 40 jaar over het algemeen meer aan sport doen dan mensen die samen wonen (al dan niet met kinderen). Hiervoor is vooral individualisering een verklaring.

Huishoudenverduunning kan gezien worden als een verschijningsvorm van individualisering. Mensen worden steeds meer gedwongen hun eigen leven vorm te geven. Daartegenover staat dat in een samenleving waarin mensen meer op zichzelf zijn aangewezen, er juist behoefte bestaat aan collectieve belevingen (Schnabel, 2000). De stijgende deelnamecijfers aan sportevenementen bevestigen deze behoefte aan gemeenschappelijke, doch ongebonden beleving.

Deze behoefte aan ongebonden beleving valt terug te zien in de snelle ontwikkeling van de fitnesssector. Deze heeft zich in hoog tempo ontwikkeld tot een volwaardige dienstverlenende industrie op het gebied van sport, bewegen en gezondheid (Breedveld, Kamphuis & Tiessen-Raaphorst, 2008). De onderzoekers Breedveld, Kamphuis en Tiessen-Raaphorst verwachten een verdere groei van deze branche door de toenemende belangstelling voor gezondheid, zowel onder de bevolking als vanuit het beleid en aanpalende branches. Zij noemen wellness, horeca en leisure als deze branches. Uiteraard neemt ook de concurrentie toe binnen de fitnessmarkt. Een verzadiging van de markt zal echter niet snel plaatsvinden door de toenemende wens om sportief actie te blijven, ook in een vergrijzende bevolking.

1.1.3.1 De opkomst van fitnesscentra als tegenhangers van de sportvereniging

Uit onderzoek van Lucassen en Van Schrendel (2008) is gebleken dat het aantal fitnesscentra vanaf 1999 met 65% is gestegen. Eind 2008 zijn er 1.670 fitnesscentra in Nederland actief. Dit is exclusief de sportscholen. Vanaf 2003 is het aantal fitnesscentra explosief gestegen. Ten opzichte van 2003 is het aantal fitnesscentra met bijna 46% toegenomen. Dit komt in de praktijk neer op een gemiddelde stijging van 5,8% per jaar, vanaf 1999. Het gemiddelde aantal leden per fitnesscentrum is 955. Dit is ongeveer 9% van de Nederlandse bevolking. Nederland telt in totaal ruim 3 miljoen mensen tussen de 6 en 79 jaar, die zowel thuis, in een fitnesscentrum of op een andere locatie minimaal één keer per jaar de fitnesssport beoefenen

(Lucassen & Van Schrendel, 2008). Dit komt dus neer op circa 22% van de bevolking. Uit een kaart van de Nationale Atlas Volksgezondheid 2008 van het RIVM valt af te leiden dat Amsterdam het hoogste percentage huishoudens heeft waar één of meerdere personen aan fitness doet. In totaal beslaat dit 33% van de huishoudens. Schiermonnikoog heeft met 3% het laagste percentage huishoudens waarin gefitnesst wordt. Uit de kaart van het RIVM blijkt dat fitness veelal wordt beoefend in de Randstand en in het zuidoosten van Nederland. In het noorden en zuidwesten wordt het minst aan fitness gedaan.

Binnen de fitnessbranche is de trend van budget fitness te ontdekken. Voorbeelden van deze budget fitnesscentra zijn FitforFree, BasicGym en BudgetFitness. In 2008 steeg het aantal vestigingen naar 65. Dit is een stijging van 103% ten opzichte van 2005/2006. Het aantal budget ketenvestigingen is ten opzichte van de reguliere ketenvestigingen fors gegroeid. Deze laatste groep groeide namelijk maar 10%.

De prijs lijkt één van de belangrijkste motieven voor mensen om niet te gaan fitnessen. Door de efficiëntie waar budgetcentra mee werken en de lage contributiegelden, is het budget fitnesscentrum een stuk aantrekkelijker voor mensen om lid te worden. Vooral in economisch moeilijke tijden. De budget fitnesscentra kunnen derhalve een bedreiging vormen voor de reguliere centra en de georganiseerde sport.

Uit het rapport “Ontspannen door inspanssen” (NRIT, 2007) blijkt dat 57% van de bezoekers van een fitnesscentrum een leeftijd hebben tussen de 12 en 39 jaar. 37% is tussen de 40 en 64 jaar en slechts 11% is 65 plusser. De verdeling man-vrouw is redelijk gelijk, namelijk 54% vrouw en 46% man. Ongeveer 52% van de fitnessgebruikers is volgens het rapport middelbaar of hoger opgeluid. Ruim 50% van de fitnessers is afkomstig uit een sterk tot zeer sterk stedelijk gebied. Uit onderzoek van het Mulier Instituut en het SCP (2005) blijkt dat zowel bij fitness (88%) als bij andere sportverenigingen (64%) gezondheid, fitheid en lichaamsbeweging het belangrijkste motief is om te sporten. Bij fitness spelen motieven als “afvallen” of “een strak lichaam” een grotere rol. Motieven als plezierbeleving of sociale contacten spelen bij fitnessers dus een kleinere rol. Als gekeken wordt naar wat men er voor over heeft om te kunnen sporten, zien we dat de auto het populairste vervoermiddel is wanneer men gaat fitnessen en dan 5 minuten voor 40% van de mensen de maximale reistijd is. 39% van de fitnessers heeft een reisafstand van hooguit 10 minuten. De reistijden naar fitnesscentra zijn gemiddeld korter dan die naar andere sportverenigingen, die veelal wat meer afgelegen liggen en minder goed bereikbaar zijn.

Als gekeken wordt naar de toekomst zien de onderzoekers van NRIT een verdere *stijging van het aantal fitnesscentra*. Dit met name vanwege de aanwezige en toenemende aandacht voor een gezond levenspatroon. Het percentage van de bevolking dat lid wordt van een fitnesscentrum zal stijgen naar 14% van de bevolking. Uitgaande van de bevolkingsgrootte in 2010 en een gemiddeld aantal leden per fitnesscentrum van ongeveer 1000 zullen er in 2020 circa 2500 fitnesscentra in Nederland zijn. Dit komt neer op 15 centra per 100.000 inwoners. Verder zien de onderzoekers een *verschuiving van de eerdergenoemde driedeling naar een tweedeling*. De basis- en budgetcentra zullen de rol van de reguliere centra overnemen, waar fitnessfaciliteiten de hoofdrol blijven spelen. Deze centra gaan wel verschillende faciliteiten aanbieden zoals groepslessen, maar blijven zich presenteren als budgetcentra. De reguliere centra zullen daarentegen meer neigen naar de multifunctionele centra door de vervaging tussen fitness en wellness door te zetten. Het aantal multifunctionele centra zal dan ook gaan stijgen.

Tevens zal de *ketenvorming* toenemen. Circa 25% van de fitnesscentra zal in 2020 deel uitmaken van een keten. Tenslotte verwachten de onderzoekers in de toekomst dat de overheid zich meer gaat bemoeien met de gezondheid van de Nederlanders in de vorm van

preventieve zorg. Deze steun van de overheid zal resulteren in een tegemoetkoming naar de consument in de vorm van bijvoorbeeld korting op de contributie.

1.2 Sociaal economische ontwikkelingen

In dit hoofdstuk worden verschillende sociaaleconomische ontwikkelingen besproken, die een uitwerking lijken te hebben op sportparticipatie. Besproken zal worden de onderwijsexpansie, de arbeidsdeelname en de welvaart.

1.2.1 Onderwijsexpansie

De Nederlandse bevolking wordt steeds hoger opgeleid. Die trend heeft zich volgens Tiessen-Raaphorst en De Haan (2008) ook de afgelopen jaren nog verder voortgezet. Het aandeel 15 tot 65 jarigen met een HBO of WO diploma steeg van 26% in 2004 naar 28% in 2007. Allochtonen die naar Nederland komen zijn over het algemeen lager opgeleid dan de Nederlandse bevolking. Onder de verschillende allochtonen groepen constateren de onderzoekers echter een stijging van het gemiddelde opleidingsniveau. Het opleidingsniveau van autochtonen en allochtonen groeit dichters naar elkaar toe, door de afnemende stijging hoogopgeleiden onder autochtonen en toenemende stijging van hoogopgeleiden onder allochtonen. Aangezien hoogopgeleiden over het algemeen meer aan sport doen dan laagopgeleiden (Breedveld & Tiessen-Raaphorst, 2006), zou verwacht kunnen worden dat een verhoging van het opleidingsniveau positieve gevolgen heeft voor de sportdeelname. In de afgelopen 25 tot 30 jaar is de sportdeelname onder de laagopgeleiden en de lage inkomensgroepen sneller gestegen dan onder de hoogopgeleiden en hogere inkomensgroepen (Kamphuis & Van den Dool, 2008). De verschillen blijven desalniettemin groot, met name naar opleidingsniveau.

1.2.2 Arbeidsdeelname

Sinds het kabinetsbeleid van minister-president Kok in 1994 is het arbeidsmarktbeleid erop gericht geweest om de arbeidsparticipatie te vergroten. Dit thema krijgt momenteel weer veel aandacht, dit keer door de vergrijzing. De langetermijnstijging in de arbeidsdeelname is in recente jaren niet verder doorgezet. De arbeidsdeelname lag in 2006 op hetzelfde peil als in 2000. Uit onderzoek van Tiessen-Raaphorst en De Haan (2008) bleek dat van de Nederlandse bevolking tussen de 20 en 65 jaar, 65% werk heeft voor tenminste 12 uur per week. Hier zetten de onderzoekers echter enkele kanttekeningen bij.

Onder mannen daalde de arbeidsdeelname vanaf 2001, terwijl juist meer vrouwen gingen werken. De arbeidsparticipatie onder 50 tot 64 jarigen stijgt dus, maar daartegenover staat weer een daling van de arbeidsdeelname onder jongeren van 15 tot 24 jaar.

1.2.3 Welvaart

Nederland is financieel welvarender geworden in de afgelopen decennia. In 2001 was er sprake van een economische terugval, maar vanaf 2002 nam het BBP jaarlijks weer toe. Met Nederland als natie ging het echter beter dan met de Nederlandse huishoudens en hun consumptie. Deze consumptie kende een dip in 2006; er werd toen 1% minder uitgegeven dan in het jaar ervoor. In 2007 herstelde zich dat en nam de koopkracht weer toe. Door de gestegen welvaart is er voor meer mensen ruimte gekomen voor een buitenlandse vakantie. Voor een deel gaat het hierbij om sportieve vakanties, zoals wintersport, en om deelname aan sportevenementen in het buitenland, zoals de marathon van New York (Tiessen – Raaphorst & De Haan, 2008). De onderzoekers stellen dat toegenomen vakantie-activiteit aansluit bij een bredere langetermijnontwikkeling die aangeduid wordt met de term intensivering. Dit verwijst naar de toenemende betekenis van de belevingscomponent in het moderne leven. Er moet veel meer in het leven. Hetgene dat moet, moet zowel afwisselend als belonend zijn. De koppeling van sport aan intense en intensieve beleving en ervaring ligt ook voor de hand.

Sport is sensatie. De samenleving is routine geworden en sport is weggelaten van routine en sleur om nieuwe emoties te vinden (Dunning, geciteerd in NRC, juli 2007).

1.3 Verandering in vrije tijd

1.3.1 Meer verplichtingen, evenveel vrije tijd, meer sport

Tussen 1975 en 2005 zijn meer mensen gaan werken. Het aantal taakcombineerders is gegroeid, wat heeft bijgedragen aan een toename van de tijd die gemoeid is met verplichtingen (Tiessen-Raaphorst & De Haan, 2008). Hoewel meer mensen de afgelopen decennia in deeltijd zijn gaan werken, heeft de gestegen arbeidsparticipatie er toch voor gezorgd dat de gemiddelde arbeidstijd is toegenomen. Aan verplichte activiteiten zoals onderwijs en zorgtaken is relatief weinig veranderd, waardoor de totale tijd besteed aan verplichtingen tussen 1975 en 2000 is gestegen met 3,2 uur per week. Tussen 2000 en 2005 kwam daar nog eens 0,4 uur aan verplichtingen bij.

Bovenstaande betekent dat de gemiddelde hoeveelheid vrije tijd van Nederlanders is afgenomen, namelijk met 3 uur in de periode tussen 1975 en 2005. Deze trend is momenteel tot stilstand gekomen. In de periode tussen 2000 en 2005 gingen Nederlanders meer tijd besteden aan sporten en bewegen. Ook werd er meer tijd besteed aan het gebruik van moderne media (Tiessen-Raaphorst & De Haan, 2008). Er werd in 2005 minder tijd besteed aan sociale contacten en aan overige hobby's.

1.3.2 Dalende organisatiegraad van vrije tijd

Nederlanders sluiten zich in hoge mate aan bij verenigingen om gezamenlijk actief te zijn. Dit wordt ook wel de organisatiegraad van de vrije tijd genoemd (Tiessen-Raaphorst & De Haan, 2008). Het is het percentage van de bevolking dat lid is van een of meer vrijetijdsverenigingen. Sinds 1995 is een lichte daling te herkennen, zowel in het percentage van de bevolking dat zich voor de vrijetijdsbesteding ergens bij aangesloten had, als in het aantal lidmaatschappen van georganiseerden. Die trend heeft zich tussen 2003 en 2007 voortgezet. Het aantal lidmaatschappen per 100 personen daalde van 48 in 2003 naar 45 in 2007. Deze daling sluit aan bij een langduriger proces van afname van aantallen lidmaatschappen. De daling deed zich binnen alle leeftijdsgroepen voor, het sterkst onder de jongvolwassenen (Van den Broek et al. 2007). Daling van de organisatiegraad in de vrije tijd is een van de manieren waarop de informalisering zichtbaar wordt. Deze bredere maatschappelijke trend verwijst naar –wat Schnabel (2000) noemt- de deinstitutionalisering van organisaties en organisatievormen, zoals die zich vooral in de 19^e en de eerste helft van de 20^e eeuw hebbend ontwikkeld. Dit proces is ook in de sport zichtbaar in de daling van het verenigingslidmaatschap onder sporters, in de stijgende populariteit van informele sporten als fitness, fietsen en zwemmen (Breedveld & Tiessen-Raaphorst, 2006) en in de gewijzigde bereidheid om als vrijwilliger in de sport actief te zijn: liever voor korte en afgebakende klussen dan voor structurele taken (Van Kalmthout & Lucassen, 2006).

1.3.2.1 Beoefening van diverse takken van sport en lidmaatschap van sportverenigingen

Kamphuis en Van den Dool (2008) onderzochten welke sporten in Nederland het meest beoefend worden, en door wie. Zij ondervonden dat –evenals in voorgaande jaren- het aantal beoefenaren van solosporten het aantal beoefenaren van duosporten en teamsporten ruim overstijgt. Het aandeel Nederlanders dat een of meerdere team- of duosporten beoefent, schommelt al sinds 1979 rond de 20%. Daarentegen is het percentage Nederlanders dat een of meer solosporten per jaar beoefent, in deze zelfde periode sterk gestegen. Zwemmen was, en is ook in 2007, de populairste solosport: een op de drie Nederlanders zwemt minimaal eens per jaar. Fitness/aerobics is sinds 1995 met een gestage opmars bezig. Ook het aantal joggers/hardlopers tussen 2003 en 2007 blijft stijgen (Bottenburg, 2006). In 2007 beoefende

een op de vijf Nederlanders deze sport. Bij de solosporten zitten met name golf en fietsen/wielrennen in de lift. Jongeren tussen de 12 en 19 jaar zijn meer gaan voetballen, evenals volwassenen ouder dan 35. Deze stijging is terug te zien in het ledenaantal van de KNVB; deze laat een stijging van 8% zien in de periode 2003-2007.

Tussen 1974 en 2007 is het percentage Nederlanders dat lid is van ten minste één sportvereniging gegroeid (Kamphuis & Van den Dool, 2008). Echter, de cijfers uit verschillende bronnen laten geen eenduidige trend zien. De dalende trend in sportlidmaatschap is met de laatste meting van 2005 wat afgevlakt, maar nog steeds duidelijk aanwezig. Daarentegen laten de POLS-gegevens (Permanent Onderzoek LeefSituatie van het CBS) juist een stijgende lijn zien. Op basis van het AVO (Aanvullend Voorzieningsgebruik Onderzoek, ook van het CBS) lijkt het percentage mensen met een verenigingslidmaatschap sinds halverwege de jaren negentig langzaam iets af te nemen. Wanneer kinderen worden meegerekend, laten de AVO-cijfers ook een iets afnemende trend zien in het percentage Nederlanders dat lid is van tenminste één sportvereniging: van 37% in 1991 naar 34% in 2007. Er zijn grote verschillen naar tak van sport in het lidmaatschap van sportverenigingen. Zoals eerder genoemd zijn respectievelijk zwemmen, fietsen/wielrennen en fitness/aerobics de meest beoefende sporten in 2007. Twee sporten springen er wat betreffend lidmaatschappen uit: van alle veldvoetballers en tennissers is respectievelijk 66% en 63% hiervoor lid van een vereniging. Daarentegen is voor veel populaire solosporten (wandelen, fietsen, hardlopen en zwemmen) het aandeel verenigingssporters beperkt tot enkele procenten.

1.3.2.2 Organisatiegraad van sportbeoefening

Uit periodiek onderzoek kan worden vastgesteld dat de verenigingssport weliswaar enorm in omvang is toegenomen, maar dat het aandeel van de verenigingssport in de totale sportbeoefening in Nederland de laatste jaren geleidelijk is afgenomen. Dit valt goed te volgen aan de hand van het AVO4 dat sinds 1979 periodiek plaatsvindt (Breedveld & Tiessen-Raaphorst, 2006). Rond 1990 kan een omslagpunt worden opgemerkt. Tot die tijd groeit de deelname in verenigingsverband nog, onder meer door de stijgende organisatiegraad bij atletiek, badminton en tennis en ook bij teamsporten als hockey en voetbal (Hildebrandt, Ooijendijk & Hopman-Rock, 2007). Daarna loopt het aandeel van de verenigingssport echter terug van 57% in 1991 naar 44% in 2003. NOC*NSF concludeert dan ook dat het marktaandeel van de verenigingssport daalt en het vergroten daarvan is sinds kort ook uitdrukkelijk doel van beleid. Al bij de eerste landelijke onderzoeken naar sportparticipatie werd duidelijk dat de mate waarin sport in verenigingsverband wordt beoefend per tak van sport sterk verschilt, zoals ook in voorgaande paragraaf werd geïllustreerd. Uit de ontwikkeling van de organisatiegraaf van takken van sport over de periode 1979-2003 kan worden geconstateerd dat de beoefening van gymnastiek intussen grotendeels buiten verenigingen plaatsvindt. Zelfs bij voetbal wordt de kritische grens van 50% genaderd.

Trendanalyse laat zien dat in de perioden 1950-1960 en 1966-1990 de groei van de totale sportbeoefening in verenigingsverband vooral gepaard is gegaan met een toename van het aantal clubs. In de periode van 1960 tot 1966 en na 1990 heeft die groei vooral geleid tot toename van de gemiddelde verenigingsgrootte. In de loop van de jaren '90 komt ook het functioneren van de verenigingen zelf meer in de belangstelling te staan. Dit blijkt onder meer uit de ontwikkeling van diagnostische instrumenten voor dat functioneren (Determan, 1990; Hildebrandt, 1991). De vraag hoe de sportvereniging haar functioneren aan de veranderende (markt)situatie kan aanpassen wordt regelmatig gesteld (Anthonissen, 1996). Anthonissen constateert dat sportbestuurders eind vorige eeuw vooral worden geconfronteerd met de volgende vier spanningsvelden:

1) Ledenactiviteit – Kaderactiviteit. De verdeling van de noodzakelijke werkzaamheden binnen de vereniging tussen leden en kader.

- 2) Prestatiesport – Recreatiesport. De verdeling van aandacht tussen prestatiesporters en recreanten.
- 3) Formele besluitvorming – Informele afspraken. De spanning tussen informele macht van bestuurders en de formele verenigingsdemocratie.
- 4) Kosten – Baten. Stijgende kosten staan op gespannen voet met streven om contributie laag te houden.

Veel sportverenigingen worstelen eind jaren '90 met problemen op het gebied van financiën, accommodatie en kader (Janssens, 1996). Er groeit een behoefte aan meer specifieke informatie over de situatie binnen de clubs op verschillende gebieden die frequenter en sneller beschikbaar is dan via de CBS statistieken, onder meer vanwege de toenemende concurrentie.

1.3.3 Mediagebruik

Naast sport beoefenen kan sport ook via de media gevolgd worden. Het zogenoemde mediatijdsbudget is al jaren stabiel op zo'n 19 uur per hoofd van de bevolking per week (Tiessen-Raaphorst & De Haan, 2008). De samenstelling van dat tijdsbudget is volgens de onderzoekers wel substantieel veranderd. Sinds de intrede van pc en internet zijn Nederlanders hier steeds meer tijd aan gaan besteden en steeds minder tijd aan gedrukte media, radio en televisie. Gemiddeld zaten we in 2007 3,8 uur per week achter de computer, dat is ruim meer dan ze in dat jaar aan sport en bewegen besteedden. Deze informatisering (Schnabel, 2000) is een van de belangrijkste ontwikkelingen van de afgelopen decennia. De impact hiervan op de jeugd is inmiddels duidelijk zichtbaar. Een nieuwe generatie is opgegroeid met de aanwezigheid van digitale media. Deze generatie wordt hierom door De Haan en van Van 't Hof (2006) de digitale generatie genoemd. Het is vandaag de dag vanzelfsprekend dat er digitale media aanwezig zijn en het gemak en genoegzaam waarmee jongeren deze hanteren gaat gepaard met een daling in de relatieve aantrekkelijkheid van andere media. In 2005 brachten tieners meer tijd door achter de computer dan voor de tv. Internet lijkt het belangrijkste vrijetijdsmedium geworden voor jongeren.

1.4 Sport Commitment Model

Om het psychologische aspect van sportcommitment te kunnen belichten, worden zowel het Sport Commitment Model als het Organizational Commitment Model nader toegelicht. Zoals eerder gezegd worden deze modellen in dit onderzoek als aanvulling op elkaar gezien. Gemotiveerd zal worden waarom deze modellen een goede aanvulling zijn op de demografische en sociaal-economische verklaringen van sportcommitment.

Bij het zoeken naar een model dat de toewijding van een sporter aan zijn sport meet, komt enkel het Sport Commitment Model naar voren. In elk gevonden onderzoek naar sportcommitment wordt dit model gebruikt, al dan niet met de onderzoekers' eigen toevoegingen en/of modificaties aan het model. Aangezien het Sport Commitment Model het enige –en het beste– model lijkt te zijn om sportcommitment te voorspellen en verklaren, zal dit model in deze paragraaf verder uitgewerkt worden.

Scanlan, Carpenter, Schmidt, Simons en Keeler (1993) ontwierpen het zogenaamde Sport Commitment Model. Het model is gebaseerd op theoretische concepten van commitment, en op theorieën uit de sociale psychologie en organisatiepsychologie. In deze disciplines wordt commitment beschreven als een set van factoren die volhardendheid –zelfs in tegenspoed– in een bepaalde actie verklaren. Sportcommitment wordt gezien als een psychologisch construct dat staat voor de wens en de vastberadenheid om te blijven participeren in de sport. Het construct richt zich op de psychologische binding van de sporter met zijn sport, en niet op het

feitelijke doorzettingsvermogen. Het feitelijke gedrag van de sporter wordt gezien als een consequentie van sportcommitment en niet als indicatie ervan.

Het Sport Commitment Model is tot stand gekomen vanuit de wens voor een sportspecifieke formulering van commitment. Commitment wordt in dit model gezien als een functie van sport enjoyment, personal investments, involvement opportunities, involvement alternatives en social constraints. Sportcommitment wordt groter naarmate sporters meer plezier hebben in hun sport, ze meer investeren in hun sport, ze mogelijkheden voor ontwikkeling zien binnen hun sport, ze zich verplicht voelen de sport te blijven spelen en het niet aantrekkelijk is om alternatieven buiten de sport te zoeken.

Een korte beschrijving van alle componenten, zoals gedefinieerd door Scanlan et al (1993):

Sport commitment: dit is een psychologisch construct dat staat voor de wens en de beslissing om door te gaan met het deelnemen aan een bepaalde sport.

Sport enjoyment: dit is een positieve emotionele reactie op de sportervaring dat gevoelens zoals plezier, vermaak en lol aanduidt.

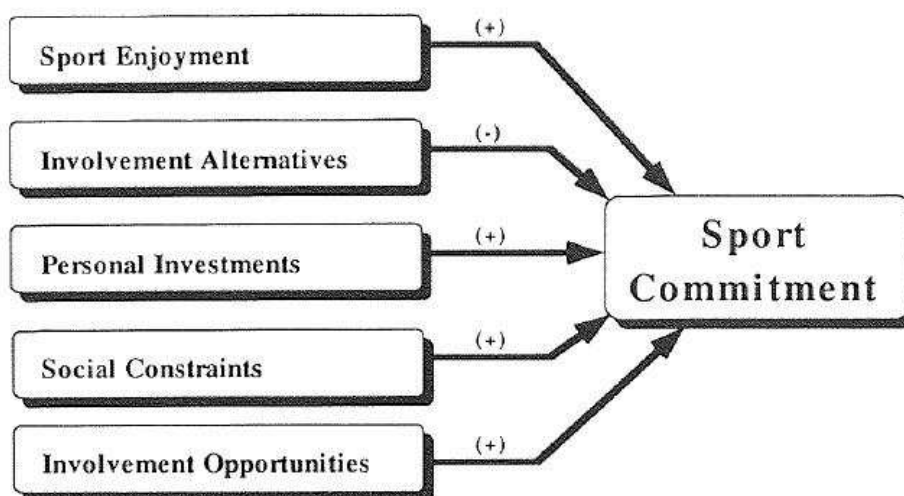
Involvement alternatives: dit is de aantrekkelijkheid van iemands alternatieven ten opzichte van het zich verder inspannen voor deze sport.

Personal investments: dit zijn persoonlijke middelen die in de sport worden geïnvesteerd, zonder dat deze terug kunnen worden gekregen als de sportdeelname gestopt wordt (tijd, geld, ervaringen, etc.).

Social constraints: dit zijn sociale verwachtingen of normen die gevoelens van verplichting oproepen om te blijven participeren.

Involvement opportunities: dit zijn mogelijkheden waarvan de sporter denkt dat die zich alleen voordoen bij verdere deelname aan de sport. Dit kan feitelijk of kwantitatief zijn. Bijvoorbeeld de mogelijkheid om iets onder de knie te krijgen of bij sportvrienden te zijn. Het kan ook psychologisch zijn, bijvoorbeeld het idee dat het stoppen met deze sport zal resulteren in een verminderde fysieke toestand.

In onderstaand figuur is een visuele representatie van het Sport Commitment Model weergegeven. Er zijn vier positieve effecten op sport commitment te vinden, namelijk sport enjoyment, personal investments, social constraints en involvement opportunities. Dit wil zeggen dat een hoge mate van bijvoorbeeld sport enjoyment zal leiden tot een hoge mate van sport commitment. Aan de andere kant hebben involvement alternatives –alternatieven buiten de sport waar iemand toegewijd aan kan zijn- een negatief effect op sport commitment.

Figuur 1: Sport Commitment Model. NB: De plus (+) en min (-) tekens in het model geven de hypothetische richting van de invloed op Sport Commitment weer.

Commitment kan getoetst worden aan een specifiek sportprogramma, een specifieke sport of sport in het algemeen. Om dit te kunnen toetsen hoort er een vragenlijst bij het model. De vragen in deze vragenlijst zijn onderverdeeld naar de concepten van het model. Elk concept van sportcommitment wordt getoetst door een aantal items. In het oorspronkelijke onderzoek van Scanlan et al. vertonen de items een goede interne consistentie ($\alpha = 0.85$ voor Sport Commitment, $\alpha = 0.94$ voor Sport Enjoyment, $\alpha = 0.80$ voor Social Constraints, $\alpha = 0.81$ voor Involvement Opportunities). De items behorende bij Personal Investments zijn met $\alpha = 0.50$ minder consistent. De onderzoekers verwijderden het item over geld, waardoor de interne consistentie steeg tot $\alpha = 0.66$.

Verder vonden de onderzoekers significante en positieve correlaties tussen Sport Enjoyment en Sport Commitment ($r = 0.71$ en $p = 0.00$), Personal Investments en Sport Commitment ($r = -0.53$ en $p = 0.00$) en Involvement Opportunities en Sport Commitment ($r = 0.41$ en $p = 0.00$). De enige niet-significante relatie was gevonden tussen Social Constraints en Sport Commitment ($r = -0.02$ en $p = 0.10$).

De hypothesen uit het onderzoek – en daarmee het model – worden dus bevestigd door de data. De originele vragenlijst is te vinden in bijlage I.

Het Sport Commitment Model is recentelijk in meerdere onderzoeken gebruikt. Zo hebben Choosakul, Vongjaturapat, Li en Harmer (2009) het model gebruikt om een Thaise versie van de vragenlijst te testen en te valideren. Daarnaast hebben zij relaties tussen de verschillende constructen van het Sport Commitment Model getoetst in de Thaise versie van de vragenlijst. De onderzoekers hebben de vragenlijst uitgebreid tot 10 concepten, namelijk Perceived Ability, Sport Commitment, Sport Enjoyment, Negative Effect, Personal Investments, Involvement Alternatives, Social Opportunity, Recognition Opportunity, Social Support, Social Constraints. De vragenlijst is uitgebreid naar 10 concepten omdat de onderzoekers denken dat de Oosterse normen en waarden een grote invloed hebben op sportgedrag en sportcommitment van Thaise sporters. Dit is iets waarvan zij denken dat dit in Westerse landen een minder grote rol speelt.

In totaal bestonden de 10 concepten uit 34 items, die gemeten werden op een 7-punts Likertschaal. De uitkomsten van dit onderzoek waren positief; de Thaise versie van de vragenlijst bleek intern consistent te zijn, aangezien alle concepten een betrouwbaarheid hadden van $\alpha > 0.67$. Het concept Involvement Alternatives vertoonde met $\alpha = 0.67$ de laagste interne consistentie, en Sport Enjoyment met $\alpha = 0.91$ de hoogste interne consistentie. De verklaarde variantie van de losse concepten was gemiddeld 50%. De resultaten laten zien dat een meerderheid van de correlaties statistisch significant waren, in de voorspelde richting. De onderzoekers concluderen dat de resultaten van dit onderzoek voldoende ondersteuning bieden voor het 34-item meetinstrument model. Het laat dus zien dat de vragenlijst van Sport Commitment na vertaling en toevoegingen van items nog steeds betrouwbaar en bruikbaar is.

In 2002 gebruikten Alexandris, Zahariadis, Tsorbatzoudis en Grouios het Sport Commitment Model in het testen van de validiteit van het model in de context van fitnessparticipatie. Zij vertaalden de vragenlijst naar het Grieks, en stemden de vraagstelling af op fitnessparticipanten. De resultaten van dit onderzoek ondersteunden de structuur en validiteit van het model. De items van de concepten hadden met $\alpha > 0.70$ allen een acceptabele interne consistentie. Sport Enjoyment had de grootste interne consistentie met $\alpha = 0.90$. De items behorende bij Social Constraints hadden de laagste interne consistentie met $\alpha = 0.70$. De concepten van Sport Commitment voorspelden 44% van de variantie. De concepten correleerden allemaal positief met Sport Commitment. Involvement Opportunities was de beste voorspeller van Sport Commitment ($F = 5.7$ en $p = 0.00$), gevolgd door Personal Investments ($F = 3.9$ en $p = 0.00$), Sport Enjoyment ($F = 3.6$ en $p = 0.01$) en Social

Constraints ($F = 2.1$ en $p = 0.01$). De resultaten van dit onderzoek ondersteunen de resultaten van het oorspronkelijke onderzoek van Scanlan et al.

Casper, Gray en Stellino (2007) hebben ook een onderzoek uitgevoerd waarin het Sport Commitment Model centraal stond. Zij deden onderzoek naar de toepasbaarheid van het model op volwassen tennisspelers op recreatief niveau, met als doel een marketingstrategie te ontwikkelen. Het oorspronkelijke model is door Casper, Gray en Stellino dan ook uitgebreid met items over Participation Frequency en Purchase Intension, en het Direct/Indirect model van Weiss et al. (2001).

Het Direct/Indirect model bekijkt of Sport Enjoyment een medierend effect heeft op de determinanten van Sport Commitment. Het model is gebaseerd op de uitkomsten van vele onderzoeken over het Sport Commitment Model, waarin Sport Enjoyment de sterkste voorspeller is van Sport Commitment. Tevens hebben deze twee concepten in veel studies een hoge correlatie. Het Direct/Indirect model bekijkt de directe of indirecte invloed van Sport Enjoyment op Sport Commitment.

In het model van Casper, Gray en Stellino wordt de aanname gedaan dat de concepten van Sport Commitment zowel de Commitment als de Enjoyment verhogen. Vervolgens nemen zij aan dat met het stijgen van Enjoyment de Commitment groter wordt, en dat Commitment op zijn beurt weer invloed heeft op Purchase Intention en Participation Frequency. Uit dit onderzoek bleek dat Sport Enjoyment en Personal Investments de sterkste voorspellers zijn van Sport Commitment. Ook Involvement Opportunities was een sterke voorspeller. Daarnaast bleek dat Sport Commitment een significante invloed had op zowel Participation Frequency als Purchase Intention. Dat model verklaarde voor 98% de variantie in Sport Commitment, 16% van Participation Frequency en 18% van Purchase Intention. Een Chi-Square toets wees uit dat het originele model van Sport Commitment een veel hogere verklaarde variantie had dan het Direct/Indirect Model. Zij adviseren daarom om het Direct/Indirect Model alleen te gebruiken om de data beter te kunnen interpreteren.

Weiss, Weiss en Amorose (2010) hebben recentelijk nog het Sport Commitment Model gebruikt in hun onderzoek. Zij hebben het Sport Commitment Model uitgebreid tot 12 concepten, namelijk Enjoyment, Involvement Opportunities, Personal Investments, Attractive Alternatives, Social Constraints – Coach, Social Constraints – Parents, Social Constraints – Teammates, Social Support – Coach, Social Support – Parents, Social Support – Teammates, Perceived Costs, Perceived Competence. De onderzoekers stellen dat voorgaande concepten de mate van Psychological Commitment bepalen, en dat Psychological Commitment weer de mate van Behavioral Commitment bepaalt. De interne consistentie was voldoende tot hoog met $\alpha > 0.67$. De 12 voorspellers uit dit onderzoek verklaarden voor 74% de variantie in Psychological Commitment. Er bleek geen relatie te zijn tussen Psychological Commitment en Behavioral Commitment. Wel was Personal Investments een positieve significante voorspeller van Behavioral Commitment, en Perceived Costs een negatieve significante voorspeller. Deze 2 variabelen verklaarden de variantie voor 8%.

De onderzoekers concluderen dat de uitkomsten het Sport Commitment Model verder ondersteunen. De oorspronkelijke determinanten waren voorspellend voor Psychological Commitment.

Uit bovenstaande onderzoeken valt te concluderen dat het Sport Commitment Model betrouwbaar en bruikbaar is, zelfs na vertaling van de bijbehorende vragenlijst en toepassing op verschillende doelgroepen. Dit model lijkt dus een goede basis te zijn voor dit onderzoek. Er worden geen problemen verwacht met de vertaling van de vragenlijst, gebaseerd op eerder onderzoek waarin dit is gebeurd. Het lijkt verstandig om te werken met het originele model en niet met eventuele uitbreidingen. Uit alle onderzoeken blijkt dat het Sport Commitment

Model sterk en betrouwbaar is, en dat er goede uitspraken gedaan kunnen worden op basis van het model.

Tevens is het model goed te verenigen met de demografische/culturele gegevens uit paragraaf 1.1, 1.2 en 1.3. Zo zal de in paragraaf 1.3.2 beschreven “dalende organisatiegraad van vrije tijd” waarschijnlijk overeenkomen met het concept “Involvement Alternatives”. Mensen krijgen steeds meer alternatieven buiten hun sport. De “welvaart” en “arbeidsdeelname” lijkt overeen te komen met het concept “Personal Investments”. Sporters zullen meer geld te besteden hebben, maar waarschijnlijk minder vrije tijd. “Vergrijzing” zal indirect terug te vinden zijn in de concepten “Sport Enjoyment” en “Social Constraints”. Te verwachten valt dat gepensioneerde ouderen minder verplichtingen hebben en dus meer kunnen genieten van hun sport. Daarnaast sporten ze bij wijze van sociale bezigheid, en niet alleen maar voor de lichamelijke beweging.

Er zijn weinig tot geen studies te vinden die zich richten op overeenkomsten en verschillen in de voorspellende waarde van sociaaldemografische gegevens in relatie tot psychologische gegevens. Uit een onderzoek van Dewaele (2002) blijkt wel dat sociaaldemografische gegevens (geslacht, leeftijd, economische status) weinig voorspellende waarde hebben ($\beta = 0.08$) op de angst om een vreemde taal te leren. De voorspellende waarde van psychologische gegevens (gemoedstoestand, onzekerheid) is veel hoger, namelijk $\beta = 0.20$.

Het Sport Commitment Model is dus een waardevolle toevoeging aan dit onderzoek. Het vertaalt de demografische en culturele gegevens in motivaties en gedragingen. Op deze manier kunnen de feitelijke gegevens op waarde geschat worden, door ze te toetsen aan de ware beweegredenen van sporters.

1.5 Model of Organizational Commitment

Omdat niet alleen de binding met de sport relevant is, maar ook de binding met de sportvereniging, is gezocht naar een model dat deze vorm van commitment onderzoekt. Het idee achter organisatiecommitment wordt al vele jaren door vele onderzoekers bestudeerd. Mathieu en Zajac (1990) concluderen dat er over de jaren heen tientallen onderzoeken uitgevoerd zijn waarbij organisatiecommitment centraal staat. De interesse voor dit onderwerp is goed te verklaren; organisatiecommitment is een belangrijke voorspeller van de psychologische staat van een werknemer (in dit geval een lid van de sportvereniging), omdat een hoge mate van commitment staat voor veel activiteiten binnen de organisatie en goede prestaties. Dit zou ten goede komen aan de organisatie.

Op dit moment is het Model of Organizational Commitment van Allen en Meyer (1991) het meest gebruikte model om organisatiecommitment te meten. Het is ontworpen met alle bestaande literatuur over organisatiecommitment in acht genomen. Tevens is het het meest recente model dat organisatiecommitment voorspelt. Om die reden zal dit model ook in dit onderzoek gebruikt worden. Net als bij het Sport Commitment Model zijn er veel onderzoekers die het model aanpassen aan hun eigen hypothesen en doelstellingen. In deze paragraaf wordt een samenvatting gegeven van de onderzoeken waarin het Organizational Commitment model is gebruikt.

In een poging om organisatiecommitment op waarde te schatten, hebben Allen en Meyer (1991) uitgebreid en kritisch onderzoek gedaan naar bestaande literatuur op dit gebied. Naar aanleiding van dit onderzoek stellen zij dat organisatiecommitment op verschillende manieren geconceptualiseerd wordt. Zij onderscheidden affectieve, normatieve en voortdurende

commitment als elementen. Gesteld wordt dat werknemers op hetzelfde moment toegewijd zijn aan de organisatie op basis van emoties (affectiviteit), gevoel van verplichting (normatief) en ideeën dat de kosten van ontslag onoverkomelijk hoog zijn.

Affective commitment

Het gaat hier om affectiviteit en emotie van een persoon voor een groep mensen. Tevens gaat het om affectieve gevoelens tegenover de doelen en waarden van een organisatie. Werknemers die op een affectief niveau gecommitteerd zijn aan de organisatie, zullen bij de organisatie blijven omdat ze dat echt willen.

Continuance commitment

Dit wordt door de auteurs gedefinieerd als het besef van de onmogelijkheid om een andere sociale identiteit aan te nemen, vanwege de immens hoge straffen die er op staan. Het gaat om een berekenende manier om wel of geen veranderingen aan te gaan. Werknemers die op een berekenend niveau gecommitteerd zijn aan de organisatie, zullen bij de organisatie blijven omdat ze dat moeten.

Normative commitment

Dit concept van organisatiecommitment richt zich op het plichtsbesef van de werknemers. Een levenslange verbintenis die een werknemer aangegaan is met zijn organisatie, die voortkomt uit moraal. Bij dit concept staan gevoelens van loyaliteit centraal. Werknemers die op een normatief niveau gecommitteerd zijn aan de organisatie, zullen bij de organisatie blijven omdat ze het gevoel hebben dat ze het de organisatie zijn verschuldigd.

Meyer en Allen (1991) stellen dat onderzoekers een beter beeld kunnen krijgen van een werknemers relatie met een organisatie door deze drie elementen tegelijkertijd te analyseren. Vanwege de conceptuele verschillen tussen de drie componenten van organisatiecommitment stellen Meyer en Allen dat affectieve, normatieve en voortdurende commitment voort moeten komen uit verschillende oorzaken. Teven moeten ze resulteren in verschillende consequenties met betrekking tot gedrag en houding.

Deze drie componenten worden door Meyer en Allen (1991) samengevoegd in een vragenlijst, bestaande uit 24 items. Omdat de vragen uit de originele vragenlijst bedoeld zijn voor werknemers in een organisatie, is het zaak de items in het belang van dit onderzoek te transformeren naar de sportomgeving. Md Zain en Gill (1999) hebben de vragenlijst van Meyer en Allen (1991) gebruikt, maar pasten de antwoordcategorieën aan. Zij hielden de componenten van Meyer & Allen in stand, maar veranderden de antwoordcategorieën. In plaats van een 7-punts Likert schaal besloten zijn een 5-punts Likert schaal te gebruiken. Elke dimensie van organisatiecommitment wordt gemeten door acht items. Zie bijlage II voor de originele vragenlijst.

Er is veel cross-cultureel onderzoek gedaan met het model van Allen en Meyer (1991) als leidraad. In Canada, Engeland, België, Australië, Rusland, Zuid-Korea, Japan en Singapore zijn onderzoeken gedaan in organisaties middels het model en de vragenlijst van Allen en Meyer (1991). Veel van deze studies onderzochten de constructvaliditeit van het model en het meetinstrument. In 1996 hebben Allen en Meyer (1996) zelf de resultaten van meer dan 40 onderzoeken doorgenomen om de waarde van hun eigen model te onderzoeken. Zij stellen dat in alle gevallen de constructvaliditeit sterk genoeg was om schalen van hun model te blijven gebruiken.

Een kanttekening is wel dat uit een aantal onderzoeken blijkt dat de onderscheidende validiteit van affectieve en normatieve commitment te klein is. Deze componenten zouden

teveel overlappen en zich dus niet van elkaar onderscheiden. Naar aanleiding van deze en andere kanttekeningen hebben Allen en Meyer (1996) het model gemodificeerd tot de 24 items die de vragenlijst vandaag de dag telt. De gemodificeerde schalen vertonen voldoende interne consistentie ($\alpha = 0.82$ voor affectieve commitment, 0.74 voor voortdurende commitment, en 0.83 voor normatieve commitment).

In 2002 hebben Meyer, Stanley, Herskovitch en Topolnytsky (2002) een meta-analyse gedaan om de relaties te toetsen tussen affectieve, voortdurende en normatieve commitment, en de relaties tussen deze drie vormen van commitment en variabelen die worden gezien als antecedenten, correlaties en consequenties.

Uit de resultaten blijkt dat de drie vormen van commitment allemaal aan elkaar gerelateerd zijn, maar toch ook onderscheid vertonen. Affectieve en voortdurende commitment correleerden in het algemeen zoals verwacht met hun vooraf verwachte antecedenten. Hier werden geen unieke antecedenten van normatieve commitment gevonden.

Zoals ook verwacht werd correleerden de drie vormen van commitment negatief met het nemen van ontslag. Affectieve commitment had de sterkste en meest positieve correlatie met organisatie-relevante uitkomsten (aanwezigheid, prestaties, gedrag) en werknemer-relevante uitkomsten (stress, werk-privéconflicten). Voortdurende commitment vertoonde geen verband, of een negatief verband, met deze uitkomsten. Normatieve commitment vertoonde wel verband, maar niet sterk.

Uit dit onderzoek blijkt dat het inderdaad zo is dat de werknemer bij de organisatie blijft als alle vormen van commitment hoog zijn.

Het model lijkt dus betrouwbaar en relevant genoeg om in dit onderzoek te gebruiken. Uit de resultaten van bovenstaande onderzoeken blijkt dat de houding en perceptie ten opzichte van het werk (in dit geval de sport) de beste voorspeller is van affectieve commitment. De beste voorspeller van voortdurende commitment is (het gebrek aan) alternatieven buiten de sport. Loyaliteit en ervaren voordelen zijn de beste voorspellers van normatieve commitment.

Het is opvallend dat deze voorspellers overeenkomen met voorspellers uit het Sport Commitment Model van Scanlan et al. (1993). Het Model of Organizational Commitment is daarom een waardevolle toevoeging aan dit onderzoek. Het Sport Commitment Model onderzoekt de individuele motivaties van leden van sportverenigingen. Het Model of Organizational Commitment onderzoekt hetzelfde, maar dan op collectief niveau, met de sportvereniging als "hoger doel". De overeenkomsten en verschillen tussen de twee modellen zijn weergegeven in Tabel 1.

Tabel 1

*Overeenkomsten en verschillen tussen het Sport Commitment Model en het Model of Organizational Commitment. De verschillen tussen de modellen zijn met een * aangegeven.*

Sport Commitment Model	Model of Organizational Commitment
Individueel*	Collectief*
Sport Commitment*	Organisatie Commitment*
Sport Enjoyment	Affective Commitment
Involvement Alternatives	Continuance Commitment
Personal Investments	-
Social Constraints	Normative Commitment
Involvement Opportunities	Continuance Commitment

1.6 Deelvragen

Het vinden van de hiervoor genoemde demografische en sociaaleconomische ontwikkelingen maakt het mogelijk de hoofdvragen op te splitsen in deelvragen. Deze deelvragen maken het mogelijk de gevonden ontwikkelingen en modellen te gebruiken bij het beantwoorden van de hoofdvragen.

- 1) Welke maatschappelijke ontwikkelingen en veranderingen hebben zich voorgedaan van 1980 t/m 2010?
- 2) Welke maatschappelijke ontwikkelingen en veranderingen hebben momenteel invloed op een sportbond als de KNGU?
- 3) Hoe vertalen deze maatschappelijke ontwikkelingen en veranderingen zich in termen van sportcommitment en organisatiecommitment?
- 4) Zijn er significante verschillen te ontdekken in de sportcommitment en organisatiecommitment van de leeftijdscategorieën 6- t/m 12 jaar en 50+?
- 5) Op welke indicatoren van sportcommitment en organisatiecommitment valt voor de KNGU nog winst te behalen?
- 6) Op welke manier(en) sluiten de scores op de verschillende indicatoren aan bij de gevonden maatschappelijke ontwikkelingen en veranderingen?

2 Methode

In dit hoofdstuk wordt besproken met welk type onderzoek gewerkt is en welke onderzoeksinstrumenten er gebruikt zijn. Tevens wordt besproken welke respondenten hebben deelgenomen aan het onderzoek en welke procedure daarbij gehanteerd is.

2.1 Design en procedure

In dit onderzoek zijn twee doelgroepen van de KNGU ondervraagd door middel van een online enquête; 50+-ers en 6- t/m 12- jarigen. Dit zijn bij de KNGU de doelgroepen die procentueel het grootste verloop hebben.

Onderzocht werd waarom dit verloop zo groot is, en of dit verloop te maken kon hebben met de binding van de leden aan de organisatie (in dit geval de sportverenigingen). Daarnaast is in de vragenlijst middels de vragen over organisatie commitment ook ingezoomd op het imago van de sportvereniging en de sportbond. Gemeten is hoe leden tegen hun vereniging en de sportbond aankijken, en welke verplichtingen zij voelen ten opzichte van hun vereniging.

De Engelstalige vragenlijsten behorende bij het SCM en het OCM zijn door twee tweetalige mensen vertaald vanuit het Engels naar het Nederlands. Vervolgens zijn de vragenlijsten samengevoegd tot één vragenlijst.

De vragenlijst is bij wijze van pretest online afgenomen bij 15 respondenten die geen kennis hadden van de achtergrond van het onderzoek. Hen werd gevraagd te kijken naar de logische opbouw van de vragenlijst, rare of onbegrijpelijke woorden en/of zinnen en de lengte van de vragenlijst. Naar aanleiding van gerichte opmerkingen is de vragenlijst op een aantal uiterlijke kenmerken aangepast, en op een aantal onbegrijpelijke woorden.

De KNGU heeft de link naar beide vragenlijsten op 30 mei 2011 verstuurd naar circa duizend sportverenigingen. Het is niet duidelijk hoeveel verenigingen de e-mail daadwerkelijk hebben doorgestuurd naar hun leden. Een schatting van de bruto respons is dus niet te maken. Afgesproken is dat de vragenlijst na drie weken gesloten zou worden, in verband met de planning van dit onderzoek.

Op 21 juni 2011 zijn de vragenlijsten gesloten en is begonnen met de analyse van de data. Op dat moment hadden $n = 468$ respondenten de vragenlijst ingevuld.

2.2 Meetinstrument

Aangezien na het samenvoegen van de twee vragenlijsten veel items sterk overeenkwamen, zijn deze dubbele items verwijderd. De vragenlijst behorende bij het SCM telde hierna nog 14 items, en de vragenlijst behorende bij het OCM 16 items. In totaal werden er dus 30 vragen gesteld over sportcommitment en organisatiecommitment (zie bijlage III en IV voor de volledige vragenlijst).

Na aanleiding van de pretest is het woord “commitment” in de vragenlijst veranderd in het woord “toewijding”. Bij het woord “toegewijd” konden de respondenten zich geen beeld vormen. Velen van hen suggereerden “waar ligt je hart”, waarvoor uiteindelijk gekozen is.

Er is gekozen om de vragenlijst van 6 t/m 12 jarigen te verspreiden onder hun ouders, en niet onder de kinderen zelf. De ouders zijn ten slotte degene die beslissingen maken omtrent lidmaatschap en sportfrequentie. Er zijn dus twee versies van dezelfde vragenlijst gemaakt. De 50+-ers kregen de originele vragenlijst en de ouders van de 6- t/m 12- jarigen kregen de vragenlijst geformuleerd vanuit het oogpunt van het kind. Deze laatste groep is met

klem gevraagd de vragen te beantwoorden vanuit het oogpunt en de mening van het betreffende kind. Doordat beide vragenlijsten door volwassenen worden ingevuld, kunnen er beter vergelijkingen worden gemaakt dan wanneer de vragenlijst door kinderen zou zijn ingevuld.

2.2.1 Sport Commitment

Het concept Sport Commitment is gemeten met 4 items op een 5-punts Likertschaal van zeker niet tot zeker wel. De items die gebruikt zijn bij dit concept:

1. Ligt uw hart bij deze sport?
2. Is het moeilijk voor u om compleet te stoppen met uw sport?
3. Bent u vastbesloten om deze sport te blijven beoefenen?
4. Heeft u er veel voor over om uw sport te blijven spelen?

De items waren afkomstig uit de vragenlijst behorende bij het Sport Commitment Model van Scanlan en werden vertaald naar het Nederlands. De pretest wees uit dat het woord “toegewijd” (vertaling van “dedicated”) niet goed begrepen werd. Uiteindelijk is besloten het originele item (“How dedicated are you to playing in (*)?”) te vertalen door “ligt uw hart bij deze sport?”.

De vier items vertonen een goede interne consistentie ($\alpha = 0,91$)

2.2.2 Sport Enjoyment

Het concept Sport Enjoyment is gemeten met 4 items op een 5-punts Likertschaal van helemaal niet tot helemaal wel. De items die gebruikt zijn bij dit concept:

1. Geniet u ervan om uw sport te beoefenen dit seizoen?
2. Bent u blij om uw sport te beoefenen dit seizoen?
3. Heeft u plezier in uw sport dit seizoen?
4. Vindt u het leuk om uw sport te beoefenen dit seizoen?

De pretest wees uit dat de vragen erg op elkaar leken. Dit blijkt ook uit de interne consistentie van $\alpha = 0,97$ in de definitieve vragenlijst.

2.2.3 Personal Investments

Het concept Personal Investments is gemeten met 3 items op een 5-punts Likertschaal van helemaal niets tot heel veel. De items die gebruikt zijn bij dit concept:

1. Hoeveel tijd heeft u geïnvesteerd in uw sport dit seizoen?
2. Hoeveel moeite heeft u gestopt in uw sport dit seizoen?
3. Hoeveel geld heeft u gestopt in uw sport dit seizoen (bv lidmaatschap of sportuitrusting)?

De pretest bracht geen bijzonderheden aan het licht. De 3 items vertonen een goede interne consistentie ($\alpha = 0,72$ in de definitieve vragenlijst)

2.2.4 Social Constraints

Het concept Social Constraints is gemeten met 3 items op een 5-punts Likertschaal van volledig mee oneens tot volledig mee eens. De items die gebruikt zijn bij dit concept:

1. Ik vind dat ik mijn sport moet uitoefenen zodat ik bij mijn vrienden kan zijn
2. Ik vind dat ik mijn sport moet uitoefenen om mijn gezin een plezier te doen
3. Ik vind dat ik deze sport moet blijven uitoefenen zodat men niet denkt dat ik snel opgeef

De pretest bracht geen bijzonderheden aan het licht. De 3 items vertonen een goede interne consistentie ($\alpha = 0,71$ in de definitieve vragenlijst)

2.2.5 Involvement Opportunities

Het concept Involvement Opportunities is gemeten met 4 items op een 5-punts Likertschaal van helemaal niet tot heel erg. De items die gebruikt zijn bij dit concept:

1. Zou u uw trainer missen als u zou stoppen met uw sport?
2. Zou u de goeie tijden missen die u gehad hebt tijdens het beoefenen van uw sport dit seizoen?
3. Zou u uw sportvrienden missen als u zou stoppen met uw sport?
4. Zou u het missen om een sporter te zijn, als u zou stoppen met uw sport?

De pretest bracht geen bijzonderheden aan het licht. De 4 items vertonen een goede interne consistentie ($\alpha = 0,81$ in de definitieve vragenlijst)

2.2.6 Organizational Commitment

Organizational Commitment is gemeten met 16 items op een 5-punts Likertschaal van volledig mee oneens tot volledig mee eens. De items die gebruikt zijn voor dit concept:

1. Het zou heel moeilijk voor me zijn om op dit moment mijn vereniging te verlaten, zelfs al zou ik willen.
2. Ik voel de verplichting om bij mijn huidige sportvereniging te blijven
3. Ik zou heel blij zijn als ik de rest van mijn sportcarrière bij deze vereniging kon blijven
4. Als ik mijn vereniging zou verlaten, heb ik weinig andere alternatieven.
5. Zelfs al zou het in mijn voordeel zijn, zou het niet goed voelen om de vereniging nu te verlaten.
6. De problemen van de vereniging zijn mijn eigen problemen.
7. Ik heb sterk het gevoel dat ik bij mijn vereniging hoor.
8. Ik voel me emotioneel verbonden aan deze vereniging
9. Ik zou me schuldig voelen als ik mijn vereniging nu zou verlaten
10. Ik voel me een "lid van de familie" bij mijn vereniging
11. Deze vereniging verdient mijn loyaliteit
12. Ik heb zoveel moeite gestoken in deze sport, dat ik niet overweeg om weg te gaan.

13. Ik zou mijn vereniging nu niet verlaten, omdat ik een verplichting voel tegenover de mensen.
14. Deze vereniging heeft een grote persoonlijke betekenis voor mij
15. Mijn leven zou op zijn kop staan als ik zou besluiten de vereniging nu te verlaten
16. Ik heb heel wat te danken aan mijn vereniging

De items waren afkomstig uit de vragenlijst behorende bij het Organizational Commitment Model van Allen en Meyer (1991) en werden vertaald naar het Nederlands. De pretest wees uit dat het teveel vragen waren om op één pagina weer te geven. Daarom is gekozen voor een pagebreak na 8 items. De 16 items vertonen een goede interne consistentie ($\alpha = 0,95$ in de definitieve vragenlijst)

2.2.7 Demografische gegevens

Er is gevraagd naar de volgende demografische gegevens:

1. Geslacht (enkelkeuze vraag)
 - a. Man / Jongen
 - b. Vrouw / Meisje
2. Leeftijd (open vraag)
3. Provincie (enkelkeuze vraag)
 - a. Drenthe (regio Noord)
 - b. Flevoland (regio Midden)
 - c. Friesland (regio Noord)
 - d. Gelderland (regio Midden)
 - e. Groningen (regio Noord)
 - f. Limburg (regio Zuid)
 - g. Noord – Brabant (regio Zuid)
 - h. Noord – Holland (regio West)
 - i. Overijssel (regio Midden)
 - j. Utrecht (regio West)
 - k. Zeeland (regio Zuid)
 - l. Zuid – Holland (regio West)

Daarnaast is gevraagd naar:

4. Welke sport wordt beoefend (open vraag)
5. Waarom juist deze sport wordt beoefend (open vraag)
6. Hoe vaak wordt de sport beoefend (enkelkeuze vraag)
 - a. Maximaal 1x per week
 - b. 1 tot 3x per week
 - c. 3 tot 6x per week
 - d. Meer dan 6x per week
7. Hoe lang wordt de sport al beoefend bij deze vereniging (enkelkeuze vraag)
 - a. Minder dan een jaar
 - b. 1 tot 3 jaar
 - c. 3 tot 5 jaar
 - d. Meer dan 5 jaar

8. Hoogte van de contributie (enkelkeuze vraag)
 - a. Minder dan €100
 - b. €100 tot €200
 - c. €200 tot €300
 - d. Meer dan €300
9. Rapportcijfer voor de sport (open vraag)
10. Rapportcijfer voor de sportvereniging (open vraag)
11. Verwachtingen t.o.v. de sportvereniging (open vraag)
12. Verwachtingen t.o.v. de KNGU (open vraag)

2.3 Kenmerken respondenten

In Tabel 2 zijn de demografische gegevens van de respondenten samengevat in gemiddelden. In totaal hebben n = 468 respondenten de vragenlijsten ingevuld. De vragenlijst voor ouders van kinderen van 6 t/m 12 jaar (groep 1) is ingevuld door n = 380 ouders. De vragenlijst voor 50+-ers (groep 2) is ingevuld door n = 87 respondenten.

Tabel 2

Samenvatting statistieken 6- t/m 12-jarigen en 50+-ers in gemiddelden

	6- t/m 12-jarigen		50+-ers	
	Gemiddeld	SD	Gemiddeld	SD
Leeftijd	9,3	2.01	57,1	12.31
Man/vrouw	13% / 87%	-	42% / 58%	-
Aantal jaren lid	1-3 jaar	0.34	3-5 jaar	0.50
Sportfrequentie	1 – 3x per week	0.96	1x per week	0.72
Contributie	€200 - €250	0.68	€150 - €200	0.65
Regio	Zuid	1.18	Zuid	1.13

3 Resultaten

In dit hoofdstuk wordt een overzicht gegeven van de verkregen antwoorden. Gekeken zal worden hoe de antwoorden van de verschillende groepen zich tot elkaar verhouden. Vervolgens worden deze antwoorden geanalyseerd, en wordt er gekeken naar de voorspellers van sportcommitment en organisatiecommitment.

3.1 Overzicht gegeven antwoorden

De vragenlijst is opgebouwd volgens de voorspellers van Sport Commitment. In Tabel 3 zijn de gegeven waarden per voorspeller per groep af te lezen. Een t-toets laat zien dat de gemiddelden in scores tussen de twee groepen dicht bij elkaar liggen. De gemiddelden zijn gebaseerd op een schaal van 1 t/m 5.

Tabel 3

Gemiddelde scores op concepten van het Sport Commitment Model

Concept	Groep	N	Gemiddeld ³	Standaard deviatie
Sport Commitment	1	380	4,15** ¹	0,97
	2	88	4,25**	0,93
Sport Enjoyment	1	370	4,76**	0,65
	2	87	4,66**	0,71
Personal Investments	1	370	4,75**	0,67
	2	87	4,66**	0,72
Involvement Opportunities	1	364	3,33**	0,75
	2	80	3,35**	0,70
Social Constraints	1	358	1,78* ²	0,74
	2	78	2,55*	0,85

¹ ** $p < 0,01$

² * $p < 0,05$.

³ Op een 5-punts Likert schaal

In Tabel 4 zijn deze zelfde waarden af te lezen per groep voor de vragen over Organizational Commitment.

Tabel 4

Gemiddelde scores op concept Model of Organizational Commitment

Concept	Groep	N	Gemiddelde ²	Standaard deviatie
Organizational Commitment	1	325	2,52**	0,79
	2	66	3,51**	0,96

¹** $p < 0,01$

² Op een 5-punts Likert schaal

3.2 Analyse gegeven antwoorden

Zoals uit de tabellen 2 en 3 is af te lezen, liggen de gemiddelden van de antwoorden erg dicht bij elkaar. De enige significante verschillen zitten bij het concept Social Constraints ($t = -8,06$ en $p = 0,00$) en bij de vragenlijst over Organizational Commitment ($t = -8,92$ en $p = 0,00$). Daar verschillen de antwoorden maar liefst een punt. De ouders van 6- t/m 12- jarigen antwoordden op deze vragen “Grotendeels mee oneens”. De 50+-ers antwoordden “Neutraal” op deze vragen. Het lijkt er op dat de 50 +-ers meer waarde hechten aan wat de omgeving van hen vindt dan de 6 t/m 12-jarigen. Zij sporten waarschijnlijk meer vanuit sociaal oogpunt (gezellig bij vrienden zijn) dan vanuit praktisch oogpunt (het sporten om te sporten). Dit wordt versterkt door de gegeven antwoorden op de Organizational Commitment vragen.

De ouders van 6 t/m 12 jarigen antwoordden op deze vragen met “Neutraal”. De 50+-ers antwoordden met “Grotendeels mee eens”.

3.3 Voorspelling sportcommitment en commitment aan sportorganisatie

In deze paragraaf zal worden toegelicht welke voorspellers de beste voorspellers voor sportcommitment zijn. Daarnaast wordt gekeken welke voorspellers de beste voorspellers voor organisatiecommitment zijn.

3.3.1 Voorspelling sportcommitment

Correlatie analyse toonde aan dat alle determinanten van sport commitment uit Sport Commitment Model significant, positief en middelmatig sterk correleren met Sport Commitment (allen $r > 0,45$). Het concept “Involvement Opportunities” vormt hierop een uitzondering omdat deze zwak -maar wel significant- en negatief correleert met sport commitment ($r = -0,11$).

Aangezien alle concepten correleren met Sport Commitment, wil dit zeggen dat hoe groter het sportplezier, hoe meer persoonlijke investeringen en hoe meer gevoelens van sociale verplichtingen, hoe groter de commitment aan de sport zal zijn.

Beide groepen geven nagenoeg hetzelfde antwoord op de vragen behorende bij “Sport Enjoyment” ($r = 0,49$) en “Personal Investments” ($r = 0,49$), namelijk “Helemaal mee eens”. Dit wil zeggen dat beide groepen gevoelsmatig heel veel tijd, moeite en geld in de sport

gestoken hebben, wat voorwaarden zijn voor een hoge Sport Commitment. Daarnaast genieten ze van hun sport, hebben ze plezier in hun sport, zijn ze blij en vinden ze het leuk om deze specifieke sport uit te oefenen.

In Tabel 5 zijn de waarden voor de voorspellers van sportcommitment weergegeven. De tabel is opgesplitst in twee modellen. In Model 1 worden de demografische gegevens als voorspellers van sportcommitment gebruikt. In Model 2 worden hier de voorspellers uit het SCM aan toegevoegd.

Tabel 5

Uitkomsten van een regressieanalyse: Voorspellende waarde van demografische gegevens en de concepten van Sport Commitment Model. Afhankelijke variabele is Sportcommitment

<i>Model 1</i>				$R^2 = 0,05$
Demografische gegevens	β	t	p	
Geslacht	0,21	4,06	0,00	
Leeftijd	0,15	2,87	0,04	
<i>Model 2</i>				$R^2 = 0,49$
Demografische gegevens	β	t	p	
Geslacht	0,15	3,84	0,00	
Leeftijd	0,16	3,68	0,00	
Voorspellers sportcommitment				
Sport Enjoyment	0,18	0,57	0,57	
Personal Investments	0,21	0,64	0,52	
Social Constraints	0,46	12,13	0,00	
Involvement Opportunities	-0,08	-1,93	0,05	

Als gekeken wordt naar het percentage verklaarde variantie, dan blijkt dat met $\beta = 0,47$ “Social Constraints” de beste voorspeller van Sport Commitment. Dit concept verklaart voor 47% de hoogte van Sport Commitment. Zoals eerder is aangegeven is op dit concept ook de meeste winst te behalen met eventuele interventies.

Als gekeken wordt naar het verband en het percentage verklaarde variantie van demografische gegevens, dan blijkt dat het geslacht ($\beta = 0,15$) ook een voorspeller te zijn van Sport Commitment. Met 16% is dit een belangrijke voorspeller van Sport Commitment, maar niet zo belangrijk als “Social Constraints”. Het blijkt dat meisjes (en vrouwen) hoger scoren op de items over Sport Commitment dan mannen. De meisjes (en vrouwen) antwoordden gemiddeld een 4,3 op een 5-punts schaal en de jongens (en mannen) een 3,89. Dit verschil is met $p = 0,01$ significant.

Ook is er eens significant verband tussen leeftijd en Sport Commitment maar niet tussen regio en Sport Commitment. Het lijkt er dus op dat interventies zich moeten richten op verschillende leeftijdsgroepen.

Daarnaast blijkt Sport Commitment verband te houden met het rapportcijfer dat leden hebben gegeven aan hun sportvereniging. Gemiddeld gaven $n = 378$ respondenten het rapportcijfer 8,3 aan hun sportvereniging. Met een correlatie van $r = 0,54$ en $p = 0,00$ wordt het verband bevestigd.

Als dus gekeken worden naar de verklaarde variantie (R^2), kan geconcludeerd worden dat de voorspellers van Sport Commitment met $R^2 = 0,49$ inderdaad de beste voorspellers zijn. 49% van de variantie van Sport Commitment is te verklaren door zijn voorspellers. De demografische gegevens verklaren bij elkaar slechts 5% van de variantie. Op basis van demografische gegevens kunnen dus geen voorspellingen gedaan worden over de hoogte van Sport Commitment bij een sportvereniging.

3.3.2 Voorspelling organisatiecommitment

Correlatie analyse toonde aan dat Sport Commitment en enkele voorspellers van Sport Commitment een significant, positief en middelmatig sterk correleren met Organizational Commitment. Sport Commitment correleert met $r = 0,52$ en $p = 0,00$ het sterkst met Organizational Commitment. Van de concepten van Sport Commitment correleren “Involvement Opportunities” ($r = 0,30$ en $p = 0,00$) en “Social Constraints” ($r = 0,49$ en $p = 0,00$) het sterkst met Organizational Commitment.

In Tabel 6 zijn de waarden voor de voorspellers van organisatiecommitment weergegeven. De tabel is opgesplitst in twee modellen. In Model 1 worden de demografische gegevens als voorspellers van organisatiecommitment gebruikt. In Model 2a worden hier de voorspellers uit het SCM aan toegevoegd, om te kijken of deze voorspellers ook toepasbaar zijn op het OCM. Vervolgens wordt in Model 2b gekeken of Sport Commitment zelf een significante voorspeller is van organisatiecommitment. Als dit het geval is, dan hoeft de KNGU zich alleen te richten op het vergroten van de sportcommitment. De organisatiecommitment zal dan inherent hieraan stijgen.

Tabel 6

Uitkomsten van een regressieanalyse: Voorspellende waarden van demografische gegevens, concepten van Sport Commitment en Sportcommitment. Afhankelijke variabele is Organizational Commitment

<i>Model 1</i>				$R^2 = 0,22$
Demografische gegevens	β	t	p	
Geslacht	0,10	1,99	0,05	
Leeftijd	0,49	10,30	0,00	
<i>Model 2a</i>				$R^2 = 0,48$
Demografische gegevens	β	t	p	
Geslacht	0,06	1,62	0,11	
Leeftijd	0,40	9,52	0,00	
Voorspellers sportcommitment				
Sport Enjoyment	-0,02	-0,06	0,95	
Personal Investments	0,14	0,44	0,66	
Social Constraints	0,46	12,03	0,00	
Involvement Opportunities	0,19	4,59	0,00	
<i>Model 2b</i>				$R^2 = 0,56$
Demografische gegevens	β	t	p	
Geslacht	0,01	0,20	0,84	
Leeftijd	0,35	8,61	0,00	
Sportcommitment				
Sport Commitment	0,37	7,66	0,00	

De verklaarde variantie van Sport Commitment op Organizational Commitment is met 37% matig, maar zeker aanwezig. Als vervolgens gekeken wordt naar de voorspellers van Sport Commitment, valt te concluderen dat de concepten “Social Constraints” ($\beta = 0,46$) en “Involvement Opportunities” ($\beta = 0,19$) de grootste variantie vertonen met Organisatie Commitment.

Geconcludeerd kan worden dat hoe groter de sportcommitment, hoe groter de gevoelens van sociale beperkingen en hoe groter de betrokkenheid bij trainer, medespelers en sport, hoe groter de organisatiecommitment.

Als gekeken wordt naar het percentage verklaarde variantie van demografische gegevens, dan blijkt leeftijd ($\beta = 0,35$) een belangrijke voorspeller te zijn van Organizational Commitment. In totaal verklaren de demografische gegevens 22%, de concepten van Sport Commitment Model 48% en sportcommitment als concept 56%.

Het blijkt dat meisjes (en vrouwen) gemiddeld dezelfde antwoorden geven op de items over Organizational Commitment dan de jongens (en mannen). De meisjes (en vrouwen) antwoordden gemiddeld een 2,67 op een 5-punts schaal en de jongens (en mannen) een 2,77. Geslacht blijkt dan ook geen verband te hebben met de mate van Organizational Commitment.

Op de vragen behorende bij het OCM verschilden de antwoorden van beiden groepen significant ($t = -8,92$ en $p = 0,00$). De ouders van kinderen van 6 t/m 12 jarigen antwoordden

gemiddeld een 2,52 op een 5-punts schaal, terwijl de 50+-ers gemiddeld antwoorden met een 3,51. Dit betekent dat groep 1 gemiddeld antwoordt met “Mee Oneens/Neutraal” en dat groep 2 gemiddeld antwoordt met “Neutraal/Mee Eens”. Ondanks dat sportcommitment een goede voorspeller is van organisatiecommitment, verschillen de scores op de items veel. Zowel de kinderen als de 50+-ers scoren hoog op sportcommitment, maar laag op organisatiecommitment. Dit zou te verklaren kunnen zijn door het concept “Social Constraints”. Dit bleek de grootste voorspeller van sportcommitment, en ook op dit concept verschilden de beide groepen aanzienlijk in hun antwoorden. “Social Constraints” lijkt dus indirect invloed uit te oefenen op organisatiecommitment.

Organizational Commitment lijkt ook verband te houden met het rapportcijfer dat leden hebben gegeven aan hun sportvereniging. Gemiddeld gaven $n = 376$ respondenten het rapportcijfer 8,3 aan hun sportvereniging. Met een correlatie van $r = 0,35$ en $p = 0,00$ wordt het verband bevestigd.

Als dus gekeken wordt naar de verklaarde variantie (R^2), kan geconcludeerd worden dat Sport Commitment met $R^2 = 0,55$ de beste voorspeller is van Organizational Commitment. 55% van de variantie van Organizational Commitment is te verklaren door Sport Commitment. De demografische gegevens verklaren echter ook met 22% een zwak gedeelte, en de voorspellers van Sport Commitment met 48% een matig deel van de variantie.

Geconcludeerd kan worden dat demografische gegevens bij de voorspelling van Organizational Commitment een ondergeschikte rol spelen.

4 Conclusie en discussie

In dit hoofdstuk zullen de resultaten van dit onderzoek samengevat worden, om vervolgens de deel- en hoofdvragen van dit onderzoek te beantwoorden.

4.1 Beantwoording van de deelvragen

Deelvraag 1: Welke maatschappelijke ontwikkelingen en veranderingen hebben zich voorgedaan van 1980 t/m 2010?

Dit onderzoek is begonnen met een uitgebreid literatuuronderzoek naar de maatschappelijke ontwikkelingen die zich in de periode 1980-2010 hebben voorgedaan, en die relevant zijn voor sport en sportorganisaties. Uit dit literatuuronderzoek kan geconcludeerd worden dat alle relevante maatschappelijke ontwikkelingen samen te voegen zijn tot drie hoofdontwikkelingen. De eerste grote ontwikkeling bevindt zich op demografisch gebied. De Nederlandse bevolking wordt steeds ouder, steeds diverser en steeds individueler. Er wordt gesproken van vergrijzing, individualisatie en etniciteit.

Daarnaast zijn er sociaal-economische ontwikkelingen gesignaleerd, die ook relevant zijn voor sport en sportorganisatie. De Nederlandse bevolking wordt steeds hoger opgeleid, steeds rijker en vrouwen nemen volwaardig deel aan het arbeidsproces.

De laatste grote ontwikkeling is die van de verandering in de vrije tijd. De Nederlandse burger krijgt te maken met steeds meer verplichtingen en daardoor een afname in de hoeveelheid vrije tijd. De hoeveelheid vrije tijd dat nog over is, wordt tegenwoordig niet meer zo sterk georganiseerd als in de jaren '90. Dit houdt in dat Nederlanders zich meer bezig houden met informele bezigheden en sporten, in plaats van bezigheden en sporten in organisatieverband. Vastgesteld is dat de verenigingssport weliswaar enorm in omvang is toegenomen, maar dat het aandeel van de verenigingssport in de totale sportbeoefening is afgenomen. De toename van individuele sportclubs lijkt daarom vanzelfsprekend.

Deelvraag 2: Welke maatschappelijke ontwikkelingen en veranderingen hebben momenteel invloed op een sportbond als de KNGU?

De drie hoofdontwikkelingen die hierboven aan bod zijn gekomen dienen door sportbonden alle drie zeker in ogenschouw te worden genomen. Met name de individualisering van de samenleving uit zich in verschillende facetten, die ieder op hun eigen manier weerslag hebben op een sportbond als de KNGU.

Ten eerste betekent individualisering een uitbreiding van het aantal individuele sportclubs. De opkomst van met name fitnesscentra is een feit. Vanaf 1999 is het aantal fitnesscentra met maar liefst 65% gestegen, en ten opzichte van 2003 nog eens met 46%. Circa 22% van de bevolking bezoekt minstens 1x per jaar een fitnesscentrum. Deze fitnesscentra kunnen vanwege hun omvang relatief lage contributiegelden vragen in verhouding met de contributiegelden van een sportvereniging. De fitnesscentra zijn dus grote concurrenten van de georganiseerde sport(verenigingen).

Ten tweede betekent individualisering een stijging van de deelname aan solosporten. Met name zwemmen, fietsen/wielrennen en fitness/aerobics zijn de meest beoefende sporten in 2007. Deze sporten worden echter maar zelden in verenigingsverband beoefend, aangezien ze uitstekend individueel en zonder inmenging van een vereniging te beoefenen zijn. De georganiseerde sport verliest dus deelnemers aan de solosporten.

Als gekeken wordt naar de invloed van sociaal-economische ontwikkelingen, lijkt de arbeidsparticipatie van vrouwen het belangrijkste te zijn voor de georganiseerde sport. Veel huishoudens kennen tegenwoordig tweeverdieners, wat vanzelfsprekend gevolgen heeft voor sportdeelname. Kinderen worden bij wijze van buitenschoolse opvang naar de sport gebracht, en na afloop direct weer opgehaald. Er is dus weinig tot geen tijd (en/of behoefte) voor sociale omgang met teamgenoten. Ook ouders zijn steeds minder vaak bereid vrijwilligerswerk te doen bij hun sportvereniging, of de vereniging van hun kinderen. Uit de literatuur blijkt dat mensen tegenwoordig veel behoefte hebben aan korte en afgebakende klussen dan voor structurele taken als vrijwilligerswerk. Sportbonden en -verenigingen moeten dus rekening houden met (aanzienlijk) minder beschikbare vrijwilligers.

Ten slotte speelt de vergrijzing een belangrijke rol voor sportbonden zoals de KNGU. Het is bekend dat het aantal 65+-ers de afgelopen jaren is gestegen, en dat daarmee het aandeel sportende 65+-ers ook vergroot is. Er zijn verschillende instituten die het belang van sporten voor ouderen benadrukken en stimuleren. Het percentage ouderen dat in 2007 aan sport deed was 55%. In 2000 was dat nog maar 43%. Het aandeel 65+-ers dat in verenigingsverband sport is echter klein. Het “bewegen” uit zich meer in sporten als tai chi, yoga en nordic walking. Ook fitnesscentra bemerken een stijging van het aantal 65+-ers. Het lijkt er dus op dat 65+-ers kiezen voor een rustige, individuele en weinig belastende sport. Ook hier heeft de KNGU mee te maken. De doorloop van 65+-ers zal groot zijn in verband met het aantal leden dat zal overstappen naar een rustigere sport. Met name sportbond NGF (Nederlandse Golf Federatie) plukt hier de vruchten van. De leden van deze bond bestaan voor het grootste deel uit 65+-ers die voorheen gevoetbald, getennist en geturnd hebben.

Deelvraag 3: Hoe vertalen deze maatschappelijke ontwikkelingen en veranderingen zich in termen van sportcommitment en organisatiecommitment?

Uit de enquêtes blijkt dat respondenten bij vragen behorende bij het concept “Personal Investments” gemiddeld geantwoord hebben met “Mee eens/Helemaal mee eens”. Zij hebben dus het gevoel veel tijd, moeite en geld te stoppen in hun sport. Gemiddeld spenderen zij €200 per jaar aan lidmaatschap en sportuitrusting. Fitnesscentra spelen hier handig op in door abonnementen te verstrekken vanaf €9,95 per maand. Sporten in verenigingsverband wordt hierdoor relatief duurder en financieel minder aantrekkelijk, helemaal in tijden van economische recessie. Tevens bieden fitnesscentra de mogelijkheid om te sporten wanneer het uitkomt, zonder vaste dagen of tijden op te leggen. De opkomst van de fitnesscentra en individualisering kan dus vertaald worden naar sportcommitment door middel van “Personal Investments”.

Ook “Social Constraints” en “Involvement Opportunities” lijken deel uit te maken van de verklaring. Immers, “Social Constraints” verwijst naar de druk vanuit familie, vrienden en teamgenoten om deel te nemen aan georganiseerde sport. Vanuit de literatuur wordt verwacht dat deze druk er niet zal zijn, aangezien de drang naar georganiseerde sport steeds minder wordt. Dit komt overeen met de antwoorden van de respondenten; zowel bij de oudere als de jongere respondenten is deze druk nauwelijks voelbaar. Men voelt zich dus niet verplicht om de sport uit te oefenen, wat een negatieve invloed heeft op Sport Commitment.

“Involvement Opportunities” verwijst naar het gemis dat de sporter zal voelen als hij stopt met zijn sport. Hierop is dezelfde redenering van toepassingen als bij “Social Constraints”; de drang naar georganiseerde sport wordt minder en sport wordt minder gezien als sociale bezigheid. Beide groepen respondenten antwoorden hier “Neutraal” op, wat betekent dat het gemis niet al te groot zal zijn. Dit heeft een negatief effect op Sport Commitment, en vergroot de kans dat de sporter zal stoppen met zijn sport.

De vergrijzing kan ook vertaald worden naar sportcommitment en organisatiecommitment. Uit literatuur blijkt dat 65+-ers meer gaan bewegen, maar dat zij rustige en minder belastende sporten zullen kiezen. De behoefte aan sport is er dus wel, maar deze behoefte wordt blijkbaar nog niet genoeg door sportbonden en –verenigingen gefaciliteerd, waardoor men zoekt naar sporten buiten verenigingsverband. De verwachting is dat 65+-ers eerder gaan sporten in verenigingsverband als de sport aansluit bij hun behoeften. Met name door deze aansluiting te faciliteren kan vooral de organisatiecommitment verhoogd worden.

Deelvraag 4: Zijn er significante verschillen te ontdekken in de sportcommitment en organisatiecommitment van de leeftijdscategorieën 6- t/m 12 jaar en 50+?

Zoals in paragraaf 3.2. al besproken is zijn de enige significante verschillen tussen de gegeven antwoorden te vinden bij het concept “Social Constraints” ($t = -8,06$ en $p = 0,00$) en bij de vragenlijst behorende bij Organizational Commitment ($t = -8,92$ en $p = 0,00$). Daar verschillen de antwoorden maar liefst een punt. Dit wil zeggen dat de groepen significant verschillen in hun antwoorden. Aangezien de groepen zich van elkaar onderscheiden door middel van leeftijd, kan geconcludeerd worden dat leeftijd een rol speelt bij de mate van Social Constraints en Organizational Commitment. Regressieanalyse bevestigt dit; leeftijd is een significante voorspeller van zowel sportcommitment als organisatiecommitment. Ook is gebleken dat de respondenten op Social Constraints en Organizational Commitment de meest negatieve antwoorden geven, in vergelijking met de overige concepten, waarop gemiddeld positief wordt geantwoord. Interventies zullen zich dus zeker moeten richten op Social Constraints en organisatiecommitment, maar moeten in eerste instantie gericht zijn op beide groepen, aangezien de commitment van beide groepen in hoge mate verbeterd moet worden.

Deelvraag 5: Op welke indicatoren van sportcommitment en organisatiecommitment valt voor de KNGU met interventies nog winst te behalen?

Als gekeken wordt naar de voorspellers van Sport Commitment, dan blijkt uit een regressieanalyse dat het concept “Social Constraints” de beste voorspeller is van Sport Commitment ($\beta = 0,46$ en $p = 0,00$). Zowel de ouders van 6 t/m 12 jarigen als de 50+-ers antwoorden op deze vragen met “Neutraal”. Aangezien dit de beste voorspeller is van Sport Commitment, zullen eventuele interventies zich op dit concept moeten richten.

Het concept “Social Constraints” omvat de druk die sporters van buitenaf voelen om de sport te blijven oefenen, door vrienden, het gezin en door zichzelf. Interventies kunnen zich niet richten op de druk vanuit het gezin, maar wel op druk vanuit de sporter zelf en diens vrienden. Gekeken moet worden hoe sporters zich meer kunnen binden aan hun teamgenoten of –indien zij een solosport beoefenen- aan de vereniging. Teneinde de druk vanuit de sporter zelf op te voeren, kunnen wedstrijden competitiever en meer prestatiegericht worden gemaakt.

De Hippische Bond geeft hier een treffend voorbeeld van. Om een kampioenschap te kunnen winnen worden de scores van vier wedstrijden berekend. Het lid moet aan drie van de vier wedstrijden deelgenomen hebben om kans te maken op de titel. Als het lid deelgenomen heeft aan alle wedstrijden, worden de beste drie scores gebruikt.

Dit “dwingt” leden deel te nemen aan meerdere wedstrijden. Goede bijkomstigheid is dat leden tijdens de wedstrijden veelal dezelfde mensen tegenkomen en het hierdoor ook leuk en gezellig gaan vinden. Deze manier van competitievoering lijkt voor een solosport dus erg effectief te zijn voor de bevordering van sportcommitment en organisatiecommitment.

Tevens zullen interventies zich moeten richten op organisatiecommitment. De ouders van 6 t/m 12 jarigen antwoorden op de vragen behorende bij Organizational Commitment

“Grotendeels mee oneens”. De 50+-ers antwoorden “Neutraal” op deze vragen. Zoals bij de beantwoording van Deelvraag 4 is aangegeven, zullen interventies ter bevordering van de organisatiecommitment zich kunnen richten op beide groepen, maar voornamelijk op 6 t/m 12 jarigen. Uit de analyses blijkt dat geslacht en leeftijd geen invloed hebben op de mate van organisatiecommitment. De interventies hoeven dus niet per leeftijdscategorie te verschillen.

Deelvraag 6: Op welke manier(en) sluiten de scores op de verschillende indicatoren aan bij de gevonden maatschappelijke ontwikkelingen en veranderingen?

Een echt bewijs voor **vergrijzing** binnen de sportverenigingen is niet gevonden op basis van de vragenlijst behorende bij het Sport Commitment Model. Zoals ook in de discussie besproken zal worden is dit mede te verklaren door het type 50+-ers dat meegewerkt heeft aan het onderzoek. Naar verwachting zijn dit de vitale en moderne ouderen aangezien zij beschikken over een computer, internet en een e-mailadres. De gegeven antwoorden van beide groepen lagen zo dicht bijeen, dat niet gesproken kan worden van significante verschillen in sportcommitment.

Op basis van de vragenlijst behorende bij Organizational Commitment is een significant verschil te bemerken tussen de antwoorden van 6 t/m 12 jarigen en 50+-ers. Echter getuigen de gegeven antwoorden van de 50+-ers (gemiddeld “Neutraal”) niet van een hoge mate van organisatiecommitment. De in de literatuur gevonden kenmerken van vergrijzing (meer lidmaatschap bij fitnesscentra, meer interesse voor aandachtssporten zoals yoga en het uitoefenen van individuele en minder belastende sporten) kunnen een verklaring zijn voor de verkregen antwoorden in dit onderzoek. Onder de respondenten bevonden zich waarschijnlijk geen “vergrijsde” ouderen. De oudste respondent is 74 jaar en actief lid binnen de vereniging. Uit opmerkingen van de oudere respondenten (vanaf 65 jaar) blijkt dat zij vooral recreatief sporten om in beweging te blijven. Dit is overeenkomstig met de literatuur. Ook de sporten die zij beoefenen zijn aangepast aan hun leeftijd. Zo beoefenen 5 van de 16 65+-ers “Sport fit 50+”, en 4 van de 16 65+-ers een aangepaste vorm van gymnastiek of volleybal.

De **individualisering** is wel duidelijk te herkennen in de antwoorden gegeven op de vragen behorende bij Sport Commitment Model en Organizational Commitment. Uit de antwoorden blijkt dat beide groepen respondenten gecommitteerd zijn aan hun sport, hun sport leuk vinden en vinden dat ze veel geïnvesteerd hebben. Dit zijn vragen die betrekking hebben op het gevoel over de sport. Echter voelen ze geen sociale druk om de sport te moeten beoefenen en zouden ze de sport, trainer en sportvrienden niet erg missen als ze de vereniging zouden verlaten. Dit zijn de vragen die betrekking hebben op het sociale aspect van de sport. Dit is overeenkomstig met de literatuur over individualisering; de populariteit van informele en individuele sporten stijgt enorm.

Voor de maatschappelijke –en als positief neergezette- ontwikkeling **welvaart** is geen bewijs te vinden, eerder het tegenovergestelde. Fitnesscentra en informele sporten lijken met name een grote concurrent te zijn voor de georganiseerde sport omdat de contributie als laag wordt ervaren of nihil is. De respondenten in dit onderzoek vinden dat ze veel geld in hun sport hebben gestoken, bij een financiële besteding van €150 - €250 per jaar. Vergeleken met de gemiddelde landelijke contributies zijn de contributies van de verenigingen van de KNGU erg hoog. Uit de Verenigingsmonitor 2008 van het Mulier Instituut blijkt dat de gemiddelde contributie voor alle leden €95 is. Desalniettemin is het gemiddelde lidmaatschap voor fitnesscentra landelijk berekend op €33 per maand. Ondanks dat dit de kosten zijn voor onbeperkt sporten, blijven de absolute uitgaven voor fitness per maand (veel) hoger dan die voor een sportvereniging. Afgaand op de vooronderstellingen in de literatuur en de antwoorden uit dit onderzoek, kan beredeneerd worden dat sportverenigingen als duur worden

ervaren omdat er meer verplichtingen aan vast zitten dan bij fitnesscentra. In verenigingsverband wordt in de meeste gevallen op vaste dagen en vaste tijden gesport. Bij fitnesscentra kan onbeperkt vaak en lang gesport worden op niet vastgestelde dagen en tijden. Deze verplichtingen lijken invloed te hebben op de ervaren hoogte van contributies.

Vanwege de kosten die sportverenigingen en sportbonden hebben is het niet wenselijk de contributies te verlagen. Wel is het wenselijk de gestelde verplichtingen te verminderen. Uit de literatuur blijkt dat mensen behoefte hebben aan vrijblijvendheid. Wellicht dat er ook onbeperkte lidmaatschappen verstrekt kunnen worden, als aanvulling op de lidmaatschappen die gebaseerd zijn op 1x sporten per week.

4.2 Discussie

Dit onderzoek heeft als doel het bieden van inzicht in de huidige maatschappelijke ontwikkelingen en de weerslag van deze ontwikkeling op het ledenaantal van de KNGU. Het kan dus gebruikt worden als handvat bij het bedenken en ontwerpen van interventies teneinde de ledendaling een halt toe te roepen en het ledenaantal te doen stijgen in de leeftijdscategorieën 6 t/m 12 jaar en 50+. Het Sport Commitment Model is gebruikt om de sportcommitment van de huidige leden in kaart te brengen, en het Organizational Commitment Model is gebruikt om de organisatiecommitment van de huidige leden in kaart te brengen. Er zijn zowel positieve als negatieve kanttekeningen te maken bij het gebruik van het Sport Commitment Model in dit onderzoek.

Een belangrijke waarde van dit model is de manier waarop het de demografische en sociaal-economische ontwikkelingen concreet maakt. Termen als “individualisering” en “vergrijzing” worden door het model meetbaar en begrijpelijk gemaakt. Het model is hierdoor een belangrijke aanvulling op en verklaring voor de feitelijke informatie die al voorhanden is over maatschappelijke ontwikkelingen. Het model biedt in dit onderzoek de mogelijkheid om demografische en sociaal-economische cijfers te interpreteren in den specifieke sportomgeving. In dit onderzoek is het Sport Commitment Model gebruikt om handen en voeten te geven aan die voorhanden zijnde praktische informatie over maatschappelijke ontwikkelingen. Het maakt deze ontwikkelingen, en het gevolg ervan, voor de KNGU begrijpelijk. Met de uitkomsten van dit onderzoek kan gekeken worden welke interventies nodig zijn om zowel de organisatiecommitment als de sportcommitment te verbeteren. Het Sport Commitment Model heeft inzichtelijk gemaakt op welk concept van sportcommitment de KNGU nog kan verbeteren, en waar zij dus haar interventies op moet richten.

Echter zijn er ook enkele kanttekeningen te maken bij het gebruik van het Sport Commitment Model in dit onderzoek. Ten eerste worden in het model vijf voorspellers van sportcommitment benoemd, waarvan er in dit onderzoek slechts vier gebruikt zijn. De ontwerpers van het model besloten vanwege “measurement problems” de voorspeller “Involvement Alternatives” te elimineren uit hun onderzoek. Aangezien er geen items beschikbaar waren die het mogelijk maakten deze voorspeller te meten, is “Involvement Alternatives” ook in dit onderzoek niet gebruikt. Dit concept bepaalt met name de alternatieven die sporters ervaren buiten hun sport. In het kader van individualisering en informalisering was het zeker nuttig geweest dit concept te onderzoeken, en in het licht van de overige concepten te plaatsen. Door het ontbreken van dit concept kan niet met zekerheid gezegd worden of “Social Constraints” de enige significante voorspeller is, en of interventies zich alleen daar op moeten richten. Enige nuance moet dus aangebracht worden bij het interpreteren van de onderzoeksresultaten.

Ten tweede valt op dat de interne consistentie van alle concepten hoog is (allen hoger dan $\alpha = 0,71$). Het lijkt er dus op dat er enige overlap tussen de items bestaat. Echter vallen ook in het oorspronkelijke onderzoek van Carpenter, Scanlan, Simons & Lobel (1993) te lezen dat de interne consistenties hoog zijn (allen hoger dan $\alpha = 0,81$). Ook in de overige

onderzoeken die besproken zijn in paragraaf 1.4. zijn de interne consistenties hoog. De hoge interne consistenties lijken dus geen belemmering te zijn voor het doen van betrouwbare uitspraken.

Ten derde is in dit onderzoek alleen “Social Constraints” een significante voorspeller gebleken van Sport Commitment. De overige voorspellers zijn niet significant. In het onderzoek van Carpenter, Scanlan, Simons & Lobel (1993) zijn alle concepten wel significante voorspellers van sportcommitment. Tevens correleert “Social Constraints” in dat onderzoek niet met Sport Commitment, terwijl dat in dit onderzoek wel het geval was. Carpenter et al. (1993) stellen dat de relatie tussen “Social Constraints” en Sport Commitment zo laag is, omdat jonge sporters zich niet door hun omgeving gedwongen voelen de sport te blijven beoefenen. Daarnaast suggereren ze dat een gevoel van verplichting ook stress oproept, wat een negatief effect zou hebben op sportcommitment. Volgens de onderzoekers kan er sprake zijn van interveniërende variabelen, zoals gevoel van controle en zelfbeschikking. Het is dus op zijn minst opmerkelijk dat “Social Constraints” in dit onderzoek de enige significante voorspeller van sportcommitment blijkt te zijn. Middels de gevonden demografische en sociaal-economische ontwikkelingen is het fenomeen wellicht (deels) te verklaren. Er wordt gesproken over individualisering en op jezelf aangewezen zijn, wat momenteel een trend is. Hornsey & Jetten (2004) stellen dat zich tegelijkertijd een heel andere ontwikkeling voordoet, namelijk die van de wens om erbij te horen en geaccepteerd te worden. Hier lijkt een diep conflict aan ten grondslag te liggen; de wens om erbij te horen, en de wens om een individu te zijn. Die behoefte lijkt, zo blijkt uit de vragenlijst, groter te zijn onder de 50+-ers dan onder de 6 t/m 12-jarigen. Een verklaring hiervoor kan zijn, dat de ouders de vragenlijst voor de kinderen hebben ingevuld. Wellicht dat zij van zichzelf niet de indruk hebben dat zij het kind in enige mate “dwingen” te sporten, of dat zij zich geen goed beeld kunnen vormen van de sociale behoeften van hun kind met betrekking tot de sportclub en eventueel het team. Een andere verklaring kan zijn dat ouderen simpelweg meer behoefte hebben aan samenzijn dan jongeren, omdat zij het van vroeger uit zo gewend zijn.

Aangezien “Social Constraints” de enige significante voorspeller is van Sport Commitment, zou dat betekenen dat de voorspellende waarde van de overige indicatoren niet goed is, en in vervolgonderzoek heroverwogen moeten worden. Uit dit onderzoek kan niet geconcludeerd worden dat de overige voorspellers van Sport Commitment in deze context inderdaad voorspellend zijn. Wellicht dat er in dit onderzoek teveel interveniërende variabelen een rol spelen bij het voorspellen van sportcommitment. De indruk die ontstaat na analyse van de antwoorden, is dat sportbeleving en sportcommitment twee verschillende dingen zijn. De respondenten zijn namelijk positief gestemd over hun sport, hebben plezier in hun sport en er ook veel tijd, geld en moeite ingestoken. Echter lijken zij niet emotioneel verbonden te zijn aan hun sport en hun sportvereniging. Dit lijkt een resultaat te zijn van de gevonden maatschappelijke ontwikkelingen, waardoor zichtbaar wordt dat mensen plezier willen hebben in wat ze doen zonder daarbij afhankelijk te zijn van tijd en plaats. In vervolgonderzoek zal deze bevinding en diens gevolgen voor de sport(vereniging) nader gedefinieerd moeten worden. Het lijkt erop dat het Sport Commitment Model zich in deze vorm niet goed leent voor het type vraagstellingen uit dit onderzoek, en misschien aangepast moet worden voor deze doeleinden. Het splitsen van sportbeleving en sportcommitment lijkt een eerste stap te zijn.

Het gebruik van het Model of Organizational Commitment verdient ook positieve en negatieve kanttekeningen. In dit onderzoek is het model alleen gebruikt om de organisatiecommitment te meten, en de invloed van (de voorspellers van) sportcommitment om organisatiecommitment te bepalen. Het onderscheid dat in de literatuur gemaakt wordt tussen affectieve, normatieve en voortdurende commitment is in dit onderzoek alleen gebruikt

om organisatiecommitment als geheel te meten. De afzonderlijke concepten zijn niet als zodanig geanalyseerd, aangezien dit geen meerwaarde had voor het beantwoorden van de hoofdvragen. Het doel was om een status quo van de huidige sport- en organisatiecommitment te formuleren, en dat is middels dit onderzoek duidelijk geworden. Voor een verdere verdieping in de organisatiecommitment zal in vervolgonderzoek wel het onderscheid gemaakt moeten worden tussen de afzonderlijke concepten. Middels factoranalyse is het mogelijk om te bepalen welke items uit de vragenlijst op welk concept laden. Vervolgens kunnen de concepten geanalyseerd worden om de mate van organisatiecommitment te bepalen en interventies te ontwikkelen om de organisatiecommitment te verhogen.

Als gekeken wordt naar de voorspellers van sportcommitment als voorspellers van organisatiecommitment, dan valt op dat er meer significante voorspellers zijn van organisatiecommitment dan van sportcommitment. Het blijkt dus dat sportcommitment van directe invloed is op organisatiecommitment, middels de voorspeller "Social Constraints". Juist door in de enquête vragen op te nemen uit het Model of Organizational Commitment is dit inzichtelijk geworden. Beide groepen antwoorden negatief op de vragen en hebben dus een lage organisatiecommitment. Door dit onderzoek is duidelijk geworden dat de organisatiecommitment verhoogd kan worden door het sportcommitment te verhogen. Een één-meting zal uit moeten wijzen of de sportcommitment daadwerkelijk verhoogd is na het invoeren van interventies, en of daarmee de organisatiecommitment ook verhoogd is. Dit is een aanbeveling voor vervolgonderzoek.

Ook zijn er methodische kanttekeningen te plaatsen bij dit onderzoek. De KNGU heeft de link naar beide vragenlijsten verstuurd naar circa duizend sportverenigingen. Het is niet duidelijk hoeveel verenigingen de e-mail daadwerkelijk hebben doorgestuurd naar hun leden. Zo is het helaas niet mogelijk om vast te stellen wat de bruto respons en non-respons is van dit onderzoek. Dit is jammer omdat nu niet vastgesteld kan worden wat het responspercentage is, maar het heeft geen invloed op de representativiteit van de steekproef. De respondenten zijn immers aselekt toegewezen aan het onderzoek. Tevens is de steekproefomvang voldoende groot, namelijk $n = 468$.

Als gekeken wordt naar de kenmerken van de respondenten in dit onderzoek, valt het op dat veel meer (ouders van) kinderen van 6 t/m 12 jaar de vragenlijst hebben ingevuld dan 50+-ers. Vanuit de verenigingen kwamen signalen dat zij niet beschikten over e-mailadressen van 50+-ers, simpelweg omdat hun 50+ leden niet beschikten over een e-mailadres. De conclusies van dit onderzoek zijn dus gebaseerd op vitale en moderne 50+-ers met beschikking over internet en een e-mailadres, en wellicht niet generaliseerbaar naar dezelfde doelgroep zonder internet en een e-mailadres. Het feit dat meer (ouders van) kinderen de vragenlijst hebben ingevuld is ook te verklaren door het grote percentage kinderen in die leeftijdscategorie die de sportclubs rijk zijn. In 2010 waren er namelijk 133.273 kinderen lid binnen de leeftijdscategorie 4 t/m 11 jaar; ruim 3,5 keer zo veel als in de leeftijdscategorie 50+. In de leeftijdscategorie 50+ zaten slechts 38.276 leden. Het is dus goed te verklaren dat er aan dit onderzoek dus 4 keer zoveel kinderen als 50+-ers hebben meegedaan. De conclusies met betrekking tot de 50+-ers moeten echter met enige voorzichtigheid geïnterpreteerd worden, aangezien een deel van deze leeftijdscategorie niet beschikt over internet en een e-mailadres. Deze 50+-ers zullen wellicht verschillen van hun modernere leeftijdsgenoten in besteding van vrije tijd en motieven om te sporten. Dit zou consequenties kunnen hebben voor de uitkomsten van dit onderzoek. Aangenomen kan worden dat de sport- en organisatiecommitment anders uitvalt in deze categorie sporters, in verband met andere besteding van vrije tijd (geen computer) en motieven om te sporten (gezondheid,

therapeutisch, sociaal). Tevens is er sprake van zelfrapportage, wat een vertekent beeld kan geven van de werkelijkheid. De respondenten werd gevraagd zichzelf te beoordelen.

Literatuurlijst

- Alexandris, K., Zahariadis, P., Tsortbatzoudis, C. & Grouios, G. (2002). Testing the Sport Commitment Model in the context of exercise and fitness participation. *Journal of Sport Behavior*, 15(9), p. 16-31
- Anthonissen, A., & Boessenkool J. *De sportvereniging tussen traditie en commercie*. Arnhem: NOC*NSF
- Bottenburg, M. van (2006). *De tweede loopgolf. Over groei en omvang van de loopsportmarkt en hoe de KNAU haar marktaandeel verder kan vergroten*. 's-Hertogenbosch: W.J.H. Mulier Instituut.
- Breedveld, K. & Broek, A. van den (2008). *Sport en uitgaan*. In A. van den Broek & S. Keuzenkamp (red.) *Het dagelijks leven van allochtone stedelingen* (pp. 170-188). Den Haag: Sociaal en Cultureel Planbureau.
- Breedveld, K., Kamphuis, C. & Tiessen-Raaphorst, A. (2008). *Rapportage Sport 2008*. Den Haag: Sociaal en Cultureel Planbureau/ Mulier Instituut
- Breedveld, K. & Tiessen-Raaphorst, A. (2006). *Rapportage sport 2006*. Den Haag: Sociaal en Cultureel Planbureau
- Broek, A. van den, Haan, J. de & Hart, J. de. (2007). *Sociale participatie*. In: R. Bijl, J. Boelhouwer en E. Pommer (red.), *Sociale Staat van Nederland 2007* (p. 189-212). Den Haag: Sociaal en Cultureel Planbureau.
- Casper, J.M. Gray, D.P. & Stellino, M.B. (2007). A Sport Commitment Model perspective on adult tennis players' participation frequency and purchase intention. *Sport Management Review*, 10(3), p. 253-278
- Choosakul, C., Vongjaturapat, N., Li, F. & Harmer, P. (2009). The sport commitment model: an investigation of structural relationships with Thai youth athlete populations. *Measurement in Physical Education & Exercise Science*, 13(3), p. 88-105
- Determan, K. (1990). *Diagnostisch Instrument Sportverenigingen*. Groningen: Gemeente Groningen
- Haan J. de, Breedveld K. (2000). *Trends en determinanten in de sport. Eerste resultaten uit het AVO 1999*. Den Haag: Sociaal en Cultureel Planbureau
- Haan, J. de & Hof, C. van 't. (2006). *Jaarboek ICT en samenleving 2006. De digitale generatie*. Amsterdam: Boom.
- Hildebrand, N. (1991). *Analyse van de sportvereniging. Werkboek voor verenigingen 1*. Arnhem: Nederlandse Sport Federatie
- Hildebrandt, W.T.M. Ooijendijk, J. & Hopman-Rock, M. (2007). *Tendrapport Beweging en Gezondheid 2006/2007*. Leiden: TNO Kwaliteit van Leven.
- Hornsey, J.M. & Jetten, J. (2004). The Individual Within the Group: Balancing the Need to Belong With the Need to Be Different. *Personality and social psychology review*, 8(3), p. 248-264
- Janssens, J. (1996). "... en de sponsors zijn al net zo moeilijk te vinden als vrijwilligers", *Enquête: de zorgen van sportclubs*. Arnhem: NOC*NSF
- Kalmthout, J. van, & Lucassen, J. (2008). *Verenigingsmonitor 2007, De stand van zaken bij sportverenigingen in het perspectief van modernisering*. 's-Hertogenbosch: W.J.H. Mulier Instituut.

- Kamphuis, C. & Dool, J. van den. (2008). *Sportdeelname*. In: K. Breedveld, C. Kamphuis en A. Tiessen-Raaphorst (red.), *Rapportage sport 2008* (p. 74-101). Den Haag: Sociaal en Cultureel Planbureau/ W.J.H. Mulier Instituut.
- Kamphuis, C. & Dool, R. van den. (2008). *Sportdeelname*. In: Breedveld, K., Kamphuis, C. & Tiessen-Raaphorst, A. (red.). *Rapportage sport 2008*. Den Haag: SCP/Mulier Instituut.
- Lucassen, J. & Schendel, M. van. (2008). *De fitnessbranche in beeld – 2008. Resultaten van de eerste Nationale Fitnessmonitor*. Nieuwegein: Arko Sports Media.
- Tiessen-Raaphorst, A. & Haan, J. de. (2008). *Maatschappelijke ontwikkelingen*. In: K. Breedveld; C. Kamphuis & A. Tiessen-Raaphorst (red.). *Rapportage sport 2008* (p.74-97). Den Haag: Sociaal Cultureel Planbureau/ Mulier Instituut
- Mathieu, J. and Zajac, D. (1990). A review of meta-analysis of the antecedents, correlates and consequences of organizational commitment. *Psychological Bulletin*, 108(2), p. 171-94.
- Md Zain, Y.A. & Gill, R. (1999). A psychometric assessment of the Malaysian version of Meyer and Allen's organizational commitment measure. *Malaysian Management Review*, 18(5), p. 108-132
- Meulen, R van der. (2003). *De samenleving versport, de sport ontsport: sport nog niet geheel gedemocratiseerd*. Leeuwarden: Het Friesch Dagblad
- Meyer, J. P. & Allen, N. J. (1991). A three-component conceptualization of organizational commitment: Some methodological considerations. *Human Resource Management Review*, 12(1), pp. 61-98
- Nederlands Instituut voor Sporten en Beweging. *Projecten voor volwassenen / senioren*. Retrieved from <http://www.nisb.nl/projecten/volwassenen-senioren.html>
- Scanlan, T. K., Carpenter, P. J., Schmidt, G. W., Simons, J. P., & Keeler, B. (1993). An Introduction to the Sport Commitment Model. *Journal of Sport & Exercise Psychology*, 15(1), 1-15.
- Schuit, A.J. & Leest, L.A.T.M. van. (2005, december 6). *Wat zijn de mogelijke gezondheidsgevolgen van onvoldoende lichamelijke activiteit?* In: Volksgezondheid Toekomst Verkenning, Nationaal Kompas Volksgezondheid. Bilthoven: RIVM.
- Schnabel, P. (2000). *Een sociale en culturele verkenning voor de langere termijn*. In: Sociaal en Cultureel, *Trends, dilemma's en beleid. Essays over ontwikkelingen op langere termijn* (p. 11-27). Den Haag: Sociaal en Cultureel Planbureau
- Vries, S.I. de , Bakker, I., Overbeek, K. van, Boer, N.D. & Hopman-Rock, M. (2005). *Kinderen in prioriteitswijken: lichamelijke (in)activiteit en overgewicht*. Leiden: TNO, 2005.
- Weiss, W.M., Weiss, M.R. & Amrose, A.J. (2010). Sport Commitment among competitive female athletes: test of an expanded model. *Journal of Sports Science*, 28(4), p. 423-434

Bijlagen

Bijlage I: Vragenlijst behorende bij het Sport Commitment Model

Sport Commitment

Commit3: How dedicated are you to playing in (program)?

Commit5: How hard would it be for you to quit (program)?

Commit6: How determined are you to keep playing in (program)?

(Foils: 1 = not at all dedicated/hard/determined; 2 = a little dedicated/hard/determined; 3 = sort of dedicated/hard/determined; 4 = dedicated/hard/determined; 5 = very dedicated/hard/determined)

Commit4: What would you be willing to do to keep playing in (program)?

(Foils: 1 = nothing at all; 2 = a few things; 3 = some things; 4 = many things; 5 = a lot of things)

Sport Enjoyment

Enjoy1: Do you *enjoy* playing in (program) this season?

Enjoy2: Are you *happy* playing in (program) this season?

Enjoy3: Do you have *fun* playing in (program) this season?

Enjoy4: Do you *like* playing in (program) this season?

(Foils: 1 = not at all; 2 = a little; 3 = sort of; 4 = pretty much; 5 = very much)

Personal Investments

Invest1: How much of your *time* have you put into playing in (program) this season?

Invest2: How much *effort* have you put into playing in (program) this season?

Invest3: How much of *your own money* have you put into playing in (program) this season for things like entrance fees or equipment?

(Foils: 1 = none; 2 = a little; 3 = some; 4 = pretty much; 5 = very much)

Social Constraints

SocCon1: I feel I have to play in (program) so that I can be with my friends.

SocCon4: I feel I have to play in (program) to please my mom.

SocCon5: I feel I have to play in (program) to please my dad.

SocCon7: I feel I have to stay in this program so that people won't think I'm a quitter.

(Foils: 1 = not at all how I feel; 2 = a little how I feel; 3 = sort of how I feel; 4 = pretty much how I feel; 5 = very much how I feel)

Involvement Opportunities

InvOpps1: Would you miss being a (program) player if you left the program?

InvOpps2: Would you miss you head coach if you left (program)?

InvOpps3: Would you miss the good times you have had playing in this (program) this season if you left program?

InvOpps4: Would you miss your friends in (program) if you left the program?

(Foils: 1 = not at all; 2 = a little; 3 = sort of; 4 = pretty much; 5 = very much)

Bijlage II: Vragenlijst behorende bij het Organizational Commitment Model

1. It would be very hard for me to leave my department right now, even if I wanted to
2. I do not feel any obligation to remain with my current employer
3. I would be very happy to spend the rest of my career with this department
4. One of the few negative consequences of leaving this department would be the scarcity of available alternatives
5. Even if it were to my advantage, I do not feel it would be right to leave my organization now
6. I really feel as if this department's problems are my own
7. Right now, staying with my department is a matter of necessity as much as desire
8. I do not feel a strong sense of "belonging" to my department
9. I feel that I have too few options to consider leaving this department
10. I do not feel "emotionally attached" to this department
11. I would feel guilty if I left my organization now
12. I do not feel like "part of the family" at my department
13. This organization deserves my loyalty
14. If I had not already put so much of myself into this department, I might consider working elsewhere
15. Would not leave my organization right now because I have a sense of obligation to the people in it
16. This department has a great deal of personal meaning for me
17. Too much of my life would be disrupted if I decided I wanted to leave my department now
18. I owe a great deal to my organization

Bijlage III: Vertaalde en samengevoegde vragenlijst KNGU (ouders)

Geachte heer/mevrouw,

Deze vragenlijst wordt verspreid onder sportverenigingen die aangesloten zijn bij de Koninklijke Nederlandse Gymnastiek Unie (KNGU). Met deze vragenlijst wordt bekeken hoe kinderen tussen de 6 en 12 jaar het sporten in verenigingsverband ervaren.

Vult u de vragenlijst alstublieft in vanuit het oogpunt van uw kind. Probeer u zich dus zoveel mogelijk in te leven in zijn of haar mening.

Het invullen duurt ongeveer 5 à 7 minuten. Slaat u alstublieft geen vragen over. Uw anonimiteit wordt volledig gegarandeerd.

Indien uw kind meerdere sporten beoefent bij dezelfde vereniging, is deze vragenlijst van toepassing op de sport waaraan hij of zij de meeste tijd besteedt.

Alvast hartelijk dank voor het invullen.

Toewijding aan de sport

- 1) Is uw kind toegewijd aan zijn/haar sport?
- 2) Zou het moeilijk voor uw kind zijn om te stoppen met zijn/haar sport?
- 3) Is uw kind vastbesloten om deze sport te blijven beoefenen?
- 4) Heeft uw kind er veel voor over om zijn/haar sport te blijven beoefenen?

Antwoordcategorieën:

- 1 = “Zeker niet”
- 2 = “Nauwelijks”
- 3 = “Neutraal”
- 4 = “Een beetje”
- 5 = “Zeker wel”

Sportplezier

- 1) Geniet uw kind ervan om zijn/haar sport te beoefenen dit seizoen?
- 2) Is uw kind blij om zijn/haar sport te beoefenen dit seizoen?
- 3) Heeft uw kind plezier in zijn/haar sport dit seizoen?
- 4) Vindt uw kind het leuk om zijn/haar sport te beoefenen dit seizoen?

Antwoordcategorieën:

- 1 = “Helemaal niet”
- 2 = “Nauwelijks”
- 3 = “Neutraal”
- 4 = “Een beetje”
- 5 = “Helemaal wel”

Persoonlijke investeringen

- 1) Hoeveel tijd heeft uw kind besteed aan zijn/haar sport dit seizoen?
- 2) Hoeveel moeite heeft de sport uw kind gekost dit seizoen?
- 3) Hoeveel van zijn/haar eigen geld heeft de sport uw kind gekost dit seizoen, zoals bijvoorbeeld lidmaatschap of sportuitrusting?

Antwoordcategorieën:

- 1 = "Helemaal niets"
- 2 = "Bijna niets"
- 3 = "Neutraal"
- 4 = "Best veel"
- 5 = "Heel veel"

Sociale beperkingen

- 1) Mijn kind vindt dat het de sport moet beoefenen, zodat hij/zij bij vrienden kan zijn.
- 2) Mijn kind vindt dat het de sport moet beoefenen om het gezin een plezier te doen
- 3) Mijn kind vindt dat het deze sport moet blijven beoefenen, zodat men niet denkt dat hij/snel snel opgeeft

Antwoordcategorieën:

- 1 = "Volledig mee oneens"
- 2 = "Grotendeels mee oneens"
- 3 = "Neutraal"
- 4 = "Grotendeels mee eens"
- 5 = "Volledig mee eens"

Mogelijkheden buiten de sport

- 1) Zou uw kind de trainer missen als het zou stoppen met de sport?
- 2) Zou uw kind de goede tijden missen die het heeft gehad tijdens het beoefenen van de sport dit seizoen?
- 3) Zou uw kind zijn/haar sportvrienden missen als het zou stoppen met de sport?
- 4) Zou uw kind het missen om een sporter te zijn, als het zou stoppen met de sport?

Antwoordcategorieën:

- 1 = "Helemaal niet"
- 2 = "Bijna niet"
- 3 = "Neutraal"
- 4 = "Best wel"
- 5 = "Heel erg"

Vragenlijst organizational commitment (Allen & Meyer)

1. Het zou heel moeilijk voor mijn kind zijn om op dit moment de vereniging te verlaten, zelfs al zou hij/zij willen
2. Mijn kind voelt de verplichting om bij de huidige sportvereniging te blijven
3. Mijn kind zou heel blij zijn als het de rest van de sportcarrière bij deze vereniging kon blijven
4. Als mijn kind de vereniging zou verlaten, heeft hij/zij weinig andere alternatieven.
5. Zelfs al zou het in zijn/haar voordeel zijn, zou het voor mijn kind niet goed voelen om de vereniging nu te verlaten.
6. De problemen van de vereniging ziet mijn kind als zijn/haar eigen problemen.
7. Mijn kind heeft sterk het gevoel dat hij/zij bij de vereniging hoort.
8. Mijn kind voelt zich emotioneel verbonden aan deze vereniging

- Pagebreak-

9. Mijn kind zou zich schuldig voelen als hij/zij de vereniging nu zou verlaten
10. Mijn kind voelt zich een "lid van de familie" bij de vereniging
11. Deze vereniging verdient de loyaliteit van mijn kind
12. Mijn kind heeft zoveel moeite gestoken in deze sport, dat hij/zij niet overweegt om weg te gaan.
13. Mijn kind zou de vereniging nu niet verlaten, omdat hij/zij een verplichting voelt tegenover de mensen.
14. Deze vereniging heeft een grote persoonlijke betekenis voor mijn kind
15. Het leven van mijn kind zou op zijn kop staan als hij/zij zou besluiten de vereniging nu te verlaten
16. Mijn kind heeft heel wat te danken aan de vereniging

Antwoordcategorieën:

- 1 = "Volledig mee oneens"
- 2 = "Grotendeels mee oneens"
- 3 = "Neutraal"
- 4 = "Grotendeels mee eens"
- 5 = "Volledig mee eens"

Demografische gegevens

1) Wat is het geslacht van uw kind?

- Meisje
- Jongen

2) Wat is de leeftijd van uw kind?

-open vraag-

3) Welke sport beoefent uw kind?

-open vraag-

4) Hoe vaak beoefent uw kind de sport?

- Maximaal 1x per week
- 1 tot 3 keer per week
- 3 tot 6 keer per week
- Meer dan 6x per week

5) Hoe lang beoefent uw kind de sport al **bij deze vereniging**?

- Minder dan een jaar
- 1 tot 3 jaar
- 3 tot 5 jaar
- Meer dan 5 jaar

6) Op een schaal van 1 t/m 10, welk rapportcijfer geeft uw kind zijn/haar sport?

- rapportcijfer-

7) Op een schaal van 1 t/m 10, welk rapportcijfer geeft u de vereniging?

- rapportcijfer-

8) In welke provincie bent u woonachtig?

- Drenthe

- Flevoland
- Friesland
- Gelderland
- Groningen
- Limburg
- Noord-Brabant
- Noord- Holland
- Overijssel
- Utrecht
- Zeeland
- Zuid – Holland

9) Waarom is uw kind deze sport gaan spelen?

- open vraag-

10) Heeft u verder nog vragen of opmerkingen over dit onderzoek, dan kunt u deze hieronder vermelden.

-open vraag-

Bijlage IV: Vertaalde en samengevoegde vragenlijst KNGU (50+-ers)

Geachte heer/mevrouw,

Deze vragenlijst wordt verspreid onder sportverenigingen die aangesloten zijn bij de Koninklijke Nederlandse Gymnastiek Unie (KNGU). Met deze vragenlijst wordt bekeken hoe mensen het sporten in verenigingsverband ervaren.

Het invullen duurt ongeveer 5 à 10 minuten. Slaat u alstublieft geen vragen over. Uw anonimiteit wordt volledig gegarandeerd.

Indien u meerdere sporten beoefent bij dezelfde vereniging, is deze vragenlijst van toepassing op de sport waaraan u de meeste tijd besteedt.

Alvast hartelijk dank voor het invullen.

Toewijding aan de sport

- 1) Bent u toegewijd aan uw sport?
- 2) Zou het moeilijk voor u zijn om te stoppen met uw sport?
- 3) Bent u vastbesloten om deze sport te blijven beoefenen?
- 4) Heeft u er veel voor over om uw sport te blijven beoefenen?

Antwoordcategorieën:

- 1 = “Zeker niet”
- 2 = “Nauwelijks”
- 3 = “Neutraal”
- 4 = “Een beetje”
- 5 = “Zeker wel”

Sportplezier

- 1) Geniet u ervan om uw sport te beoefenen dit seizoen?
- 2) Bent u blij om uw sport te beoefenen dit seizoen?
- 3) Heeft u plezier in uw sport dit seizoen?
- 4) Vindt u het leuk om uw sport te beoefenen dit seizoen?

Antwoordcategorieën:

- 1 = “Helemaal niet”
- 2 = “Nauwelijks”
- 3 = “Neutraal”
- 4 = “Een beetje”
- 5 = “Helemaal wel”

Persoonlijke investeringen

- 1) Hoeveel tijd heeft u besteed aan uw sport dit seizoen?
- 2) Hoeveel moeite heeft uw sport u gekost dit seizoen?
- 3) Hoeveel van uw eigen geld heeft uw sport u gekost dit seizoen, zoals bijvoorbeeld lidmaatschap of sportuitrusting?

Antwoordcategorieën:

- 1 = “Helemaal niets”
- 2 = “Bijna niets”
- 3 = “Neutraal”
- 4 = “Best veel”
- 5 = “Heel veel”

Sociale beperkingen

- 1) Ik vind dat ik mijn sport moet uitoefenen zodat ik bij mijn vrienden kan zijn
- 2) Ik vind dat ik mijn sport moet uitoefenen om mijn gezin een plezier te doen
- 3) Ik vind dat ik deze sport moet blijven uitoefenen zodat men niet denkt dat ik snel opgeef

Antwoordcategorieën:

- 1 = “Volledig mee oneens“
- 2 = “Grotendeels mee oneens“
- 3 = “Neutraal“
- 4 = “Grotendeels mee eens“
- 5 = “Volledig mee eens“

Mogelijkheden buiten de sport

- 1) Zou u uw trainer missen als u zou stoppen met uw sport?
- 2) Zou u de goeie tijden missen die u gehad hebt tijdens het beoefenen van uw sport dit seizoen?
- 3) Zou u uw sportvrienden missen als u zou stoppen met uw sport?
- 4) Zou u het missen om een sporter te zijn, als u zou stoppen met uw sport?

Antwoordcategorieën:

- 1 = “Helemaal niet“
- 2 = “Bijna niet“
- 3 = “Neutraal“
- 4 = “Best wel“
- 5 = “Heel erg“

Vragenlijst organizational commitment (Allen & Meyer)

1. Het zou heel moeilijk voor me zijn om op dit moment mijn vereniging te verlaten, zelfs al zou ik willen
 2. Ik voel de verplichting om bij mijn huidige sportvereniging te blijven
 3. Ik zou heel blij zijn als ik de rest van mijn sportcarrière bij deze vereniging kon blijven
 4. Als ik mijn vereniging zou verlaten, heb ik weinig andere alternatieven.
 5. Zelfs al zou het in mijn voordeel zijn, zou het niet goed voelen om de vereniging nu te verlaten.
 6. De problemen van de vereniging zijn mijn eigen problemen.
 7. Ik heb sterk het gevoel dat ik bij mijn vereniging hoor.
 8. Ik voel me emotioneel verbonden aan deze vereniging
- Pagebreak -**
9. Ik zou me schuldig voelen als ik mijn vereniging nu zou verlaten
 10. Ik voel me een “lid van de familie” bij mijn vereniging
 11. Deze vereniging verdient mijn loyaliteit
 12. Ik heb zoveel moeite gestoken in deze sport, dat ik niet overweeg om weg te gaan.
 13. Ik zou mijn vereniging nu niet verlaten, omdat ik een verplichting voel tegenover de mensen.
 14. Deze vereniging heeft een grote persoonlijke betekenis voor mij
 15. Mijn leven zou op zijn kop staan als ik zou besluiten de vereniging nu te verlaten
 16. Ik heb heel wat te danken aan mijn vereniging

Antwoordcategorieën:

- 1 = “Volledig mee oneens“
- 2 = “Grotendeels mee oneens“
- 3 = “Neutraal“

4 = “Grotendeels mee eens“

5 = “Volledig mee eens“

Demografische gegevens

1) Wat is uw geslacht?

- Man
- Vrouw

2) Wat is uw leeftijd?

-open vraag-

3) Welke sport beoefent u?

-open vraag-

4) Hoe vaak beoefent u uw sport?

- Maximaal 1x per week
- 1 tot 3 keer per week
- 3 tot 6 keer per week
- Meer dan 6x per week

5) Hoe lang beoefent u uw sport al **bij deze vereniging?**

- Minder dan een jaar
- 1 tot 3 jaar
- 3 tot 5 jaar
- Meer dan 5 jaar

6) Op een schaal van 1 t/m 10, welk rapportcijfer geeft u uw sport?

- rapportcijfer-

7) Op een schaal van 1 t/m 10, welk rapportcijfer geeft u uw vereniging?

- rapportcijfer-

8) In welke provincie bent u woonachtig?

- Drenthe
- Flevoland
- Friesland
- Gelderland
- Groningen
- Limburg
- Noord-Brabant
- Noord- Holland
- Overijssel
- Utrecht
- Zeeland
- Zuid – Holland

9) Waarom bent u uw sport gaan spelen?

- open vraag-

10) Heeft u verder nog vragen of opmerkingen over dit onderzoek, dan kunt u deze hieronder vermelden.
-open vraag-